

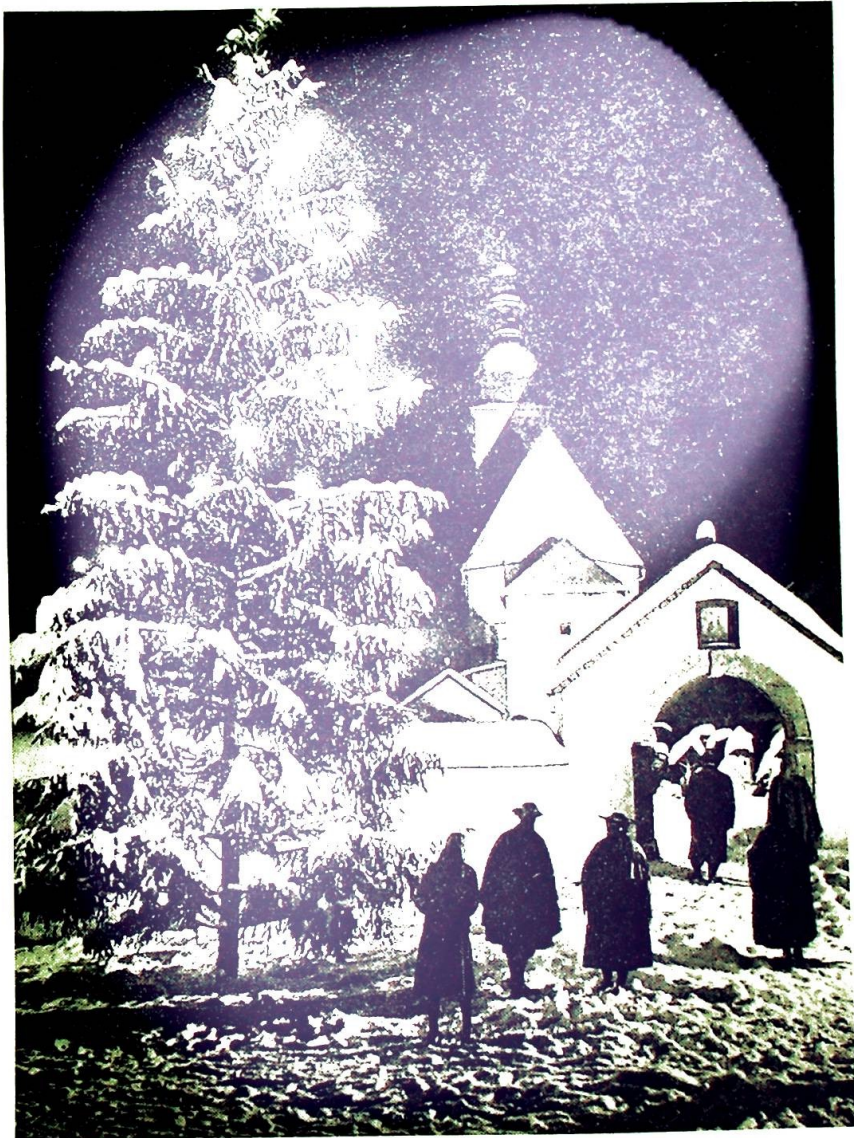
ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

NR. 23/24

83. ÅRGANG
11. DESEMBER

1971

FRED OG SNE? (Side 359)

DET KOM UROLIGE

«Vi husker alle tiden under Pius XII, for tyve år siden — alt så sikkert og vakkert ut i Kirken. Vi var triumfalistiske og selvgode. På den tiden kunne Kristus ha sagt det samme som han sa om Jerusalem: Det kommer urolige tider.»

Ordene er pater Ronald Hölschers, tatt fra en preken han holdt i fransiskanerkirken i Oslo like før advent. Redaksjonen foreslår at bladets lesere og venner blir stående en god stund ved ordene og paterens betraktning. På mange måter har vi i 1971 opplevd et år med dype skuffelser, et år med fortsatt uro og betydelige vanskeligheter. Istedenfor den tradisjonelle julebetraktning, velger vi derfor en slik tekst. Det er etter vår mening ikke dumt å forsøke å huske disse ord både i juletiden og gjennom et nytt, kanskje like problemfylt 1972.

RED.

Paterens sa: Situasjonen på den siste vanlige søndag i kirkeåret er meget konkret. Apostlene står på en høyde utenfor Jerusalem, og de viser Herren med patriotisk stolthet den nydelige bygningen der nede — tempelet med alle dets skatter og prakt. Men Kristus kan ikke dele deres begeistring. Han vet alt for godt at denne bygning ikke er mer enn en vakker fasade, en rest fra den tid da Gud virkelig ble tjent i ånd og sannhet.

Det må ha vært vanskelig for Kristus å skuffe sine beste venner i deres begeistring, vanskelig å ta fra dem en vakker illusjon. Han spår vanskelige dager, en fortvilet situasjon for det gamle Gudsfolk, men som engang før er ikke alt håp borte. Vokt dere, sier han, så dere ikke lar dere føre vill. Det kommer en tid da alt dette skal bli jevnet med jorden så det ikke blir sten tilbake på sten. Dere skal bli mishandlet og forfulgt. Men dere skal få anledning til å vidne, jeg skal gi dere ord og visdom. Dere skal ikke miste et hår på hodet. Og om dere holder ut, så skal dere vinne livet.

Når vi tenker over det som Jesus sier om Jerusalem og det gamle utkårede folk, laver vi kanskje spontant en sammenligning med situasjonen for det nye utkårede folk, Kristi Kirke i våre dager. Vi husker alle tiden under

Pius XII, for tyve år siden — alt så sikkert og vakkert i Kirken. Vi var triumfalistiske og selvgode. På den tid kunne Kristus ha sagt det samme som han sa om Jerusalem: Det kommer urolige tider. En slik tid opplever vi nå. Sjelden før i historien har Kirken opplevd så mange inngripende kriser. Tallet på prester og klosterfolk daler urovekkende. Og, som verre

Men den dør aldri helt. Kirken har vært gjennom mange kriser. 210 biskoper og kirkeledere har i år i over en måned drøftet dagens situasjon med paven. Vår egen biskop har kommet tilbake, øyensynlig, som han selv sa, med tomme hender. Alle dokumenter fra Synoden blir foreløpig holdt hemmelige, det eneste konkrete resultat som vi fikk høre om er at selibatloven

Mye er forandret på disse årene — kanskje bortsett fra avisen L'Osservatore...

er: Over alt konstaterer man en sekularisering og en dyp troskrise. Det som Herren forutsa for apostlene opplever vi selv meget konkret. Men slik som det var den gangen har han også idag et beroligende ord: Vokt dere så dere ikke lar dere føre vill. For det skal komme mange i mitt navn, men følg dem ikke. Ikke et hår på hodet skal dere miste. Og om dere holder ut, skal dere vinne livet.

Historien har meget å lære oss og kan gi oss mot og beskytte oss mot lysten til å gi opp. Vi vet alle sammen at store deler av verden har gått tapt for Kirken. Hele Nord-Afrika, fra Egypt til Marokko, har en gang vært den mest blomstrende del av den katolske kirke. Disse områder er forlengst tapt. På en måte kan man si det samme om Skandinavia og om store deler av Nord-Europa. Likevel vet vi at Kirken aldri kan forsvinne helt. Kirken er Kristi hemmelighetsfulle legeme. Slik som et menneskelig legeme, kan Kirken også være utsatt for infeksjoner, sykdom og ulykker. I enhver krise oppfører Kirken seg som et sykt menneske. Den reagerer langsomt, dens tankegang er forvirret, dens vilje synes å være lammet.

forblir slik den var. Noen av oss er kanskje litt skuffet, andre kanskje glade fordi de slipper nye forandringer. Men hvordan det enn er: Biskopen sier at han har kommet meget beriket tilbake fra Rom. Ubemerket vokser det frem noe i Kirken. Det må megen bønn og et grundig studium til for å få frem de mange gullkorn som er skjult under slammene. Men først når vi kan se tilbake på en hel kjede av disse Synoder, vil fremtiden fatte den hellige Ånds ledelse i Guds Kirke. Slik som det har vært mange ganger før, vil det også gjelde for vår tid. Historien gjentar seg.

I det 12. århundre, da det oppsto en ny stand, borgerskapet, i Europa en stand som drev med handel og industri og som bygget seg nye bysamfunn, var det mange som ville reformere Kirken. Mange som også brøt med den fordi de ikke fikk sin vilje. Først Frans og Dominikus fant løsningen: Det som den tiden trengte var fattige, nidkjære, rettroende apostler. Slike mennesker kom fra de to nye ordenssamfunnene og århundrets problem var foreløpig løst.

En ny krise kom i reformasjonstiden. Man påsto at ordenslivet var

TIDER

uten betydning, at klosterløftene var meningsløse og at de stred mot den kristne frihet. Tusener av menn og kvinner forlot sine kall, mange prestegiftet seg, men Kirken ga ikke etter. I 450 år etter denne tid har vi fortsatt hatt det sølibatære presteskap og klosterliv. Ignatius orden ga Kirken nye impulser i denne lange perioden. En ny krise melder seg i det 18. århundre med rasjonalismen og opplysningstiden. Man guddommeliggjorde naturen og naturliggjorde Gud. Rasjonalistene så på kristendommen som sin verste motstander, Voltaire sa: Knus den avskyelige tingen. Med det mente han den katolske kirke. Gud var død. Predikanter oppfordret aldri lenger til bønn, bot og offervilje. Det var viktigere for en prest å være en god sosialarbeider enn en from prest. Resultatet var igjen en sterk nedgang i preste- og ordenskall. Pave Pius VI kalte man spottende for Pius den siste, hvem ville etter hans død gå gjennom den tomme seremoni med å velge en efterfølger til et embede som det så innlysende var gått ut med. 3500 jesuitter ble utvist fra alle spanske områder, og ingen kunne fylle de tomme plasser. I fornuftens navn ble utallige klostre i Østerrike stenge, valfarter og helgenfester avskaffet. Kong Josef bestemte alt i Kirken i sitt land. I Frankrike ble Kirken proklamert som en statskirke (som forresten bare besto i ti år). Nå igjen krav om avskaffelse av sølibat og klosterliv.

Det er vanskelig å spå om Kirken fremtid. Vi vet bare en ting: Kristus har sagt, «om dere holder ut, så skal dere vinne livet». I våre dager ser det igjen ut som som Kirken vakler, det ser ut som den er usikker, lammet. Pavens autoritet er igjen utfordret, dratt i tvil og benektet. Det er igjen tvil om klosterlivets verdi. Og samtidig: Hvor i vår tid er mystikere, en helgen som Frans? Men vi må ikke miste motet. Hvis fortidens mønster skal gjenta seg, viser det seg kanskje snart igjen seere og helgener og nye former for klosterliv som vil fornye Kirken. Også idag lyder Herrens beroligende ord: Jeg skal gi dere ord og visdom. Om dere holder ut, så skal dere vinne livet.

REDAKSJONELT:

FRED OG SNE?

Omslagsbildet på dette julenummeret ble egentlig tatt for en del år siden, en jule natt et sted i Syd-Tyskland. Bildet er vakkert, stemningsfullt, fullt av både fred og sne. Samtidig drister vi oss imidlertid til å forsøke å vurdere noe av det som bildet står for i lys av de siste års hendelser og for mange ofte dyrt kjøpte erfaringer i den katolske kirke: Ronald Hölscher minner oss om den trygge og litt selvgode tiden under Pius XII (da julebilder av den sorten vi bruker idag var mer vanlige og kanskje sa oss mer), Per Bjørn Halvorsen skriver sine «strøtanker» om dagens situasjon, Thomas Patfoort beretter i artikkelen «Den åpne Kirke» om Gregory Baums bok og vår biskop, John Willem Gran snakker til sist om høstens viktigste begivenhet i vår Kirke, Bispesynoden i Rom i oktober. Vi burde, vil sikkert noen si, ha begynt med biskopen og så fortsatt med de tre ordensprestene, men vi har ikke gjort det. Vi lever i en ukonvensjonell tid, og faktum er jo at disse betraktninger starter med pater Ronalds ord om «gamle dager» og avsluttes, foreløpig, med biskop Grans tanker om

MARIAHOLM

ST. OLAV kommer i første nummer i januar til å bringe ungdommens vårprogram på Mariaholm. Vi minner imidlertid allerede nå om en weekend 15.—16. januar hvor temaet er «Familien — en døende institusjon». (Gjelder for aldersgruppen 17 år og oppover.)

oktober-synoden i år. Noen vil også antagelig synes at det samlet er temmelig bastant kost for et julenummer. Det er vel muligens det, på den annen side synes vi at det er svært viktig å samle noen av trådene i det som skjer når vi har anledning til det. Og vi synes det er viktig å bringe en slik «oversikt» nå, ved slutten av et år som ikke akkurat har vært preget av for mange gode nyheter. Vi må ta oss tid til å snakke alvorlig også om den Kirke vi søker i midnattsmessene juleaften eller i høymesser førstedag. I neste omgang blir det så tid både til fred og sne og stemning, de krisene vi nå gjennomlever er ikke noe enestående i Kristi Kirkes historie. Og de er ikke bare preget av negative ting.

Når vi etter en «åpen tale» kneeler ned i nærheten av krybben under den gamle fortryllelsen, i ærefrykten og gleden som vi kjenner hver gang Gud starter sin direkte handling med oss og gjør seg solidarisk med oss, da er det igjen jul. Perspektivet blir riktig igjen i forhold til de omtalte kriser og vanskeligheter.

Når dette er sagt, må vi få lov til å tilføye at det her i julenummeret dog ikke bare snakkes alvor. Vi har som vanlig filmstoff, klovnerier, bokanmeldelser, bilder og nyheter. Vi håper at noen liker vår «blanding», vi ønsker alle en god jul og sier takk for månedene som gikk. Vi møtes igjen i januar i nummer 1. til et nytt hardt år eller til en bedre og lettere periode. Vi aner jo ikke, sne og fred er i seg selv ikke noe å måle vår virkelighet etter.

A. R.

STRØTANKER OM

Om femti år blir det kanskje mulig å vurdere betydningen av det som skjer innenfor Kirken i dette første tiår etter Det annet vatikankonsil; i dag er det en uhyre vanskelig, for ikke å si umulig oppgave. Årsaken til dette er selvsagt først og fremst at vi står midt oppe i begivenhetene, eller rettere sagt helt i den begynnende fase av en utvikling hvis endemål vi ikke kan ha annet enn med eller mindre velbegrunnede anelser om. Siden det er så vanskelig å se i hvilken retning den videre utvikling kommer til å gå, ligger det oss nærmere å skue bakover mot det som har vært i stedet for fremover mot det som skal bli. Fortiden er oss, for å si det på en annen måte, nærmere enn fremtiden; og i forholdet til fortiden legger vi best merke til at et brudd er skjedd. Vi er gått inn i en ny fase, og det som var, er i ferd med å forsvinne. Det er derfor ikke så merkelig at mange føler den nåværende kirkesituasjon som noe negativt, idet de tenker bakover mot det tidligere og ikke fremover mot det kommende fordi det kommende på mange måter er uten faste konturer og derfor vanskelig kan skjernes.

Det mest særpregede ved Den katolske kirke før Vat. I var dens fasthet og dens ensartethet. Denne ensartethet var resultatet av en villet politikk fra før og etter Vaticanum I i 1869—70. Årsakene til at flertallet ved Det første vatikankonsil følte det som en nødvendighet å tømre opp en sterkere sentralisert kirke enn før, er å søke i det 19. århundres åndsstrømninger som av mange på katolsk hold ble følt som en fare. Dette førte til at tiden mellom Første og Annet vatikankonsil ble til det som vel må regnes for den mest sentraliserte og ensartede tids-epoke i Kirkens historie, en periode hvor den hadde et sterkt monolitisk preg. Dette gav Kirken styrke, men prisen den måtte betale, var høy, fordi den på mange måter ble låst fast i en historisk betinget situasjon, mens selve den historiske utvikling utenfor dens murer gikk videre. Sett i forhold til denne usedvanlig stabile tids-epoke er det derfor naturlig at selv den minste bevegelse i dag må føles som litt av et jordskjelv; sett i forhold til tidligere tiders kirkelige forhold er det som nå skjer, vel mere for en tilbakevenden til normale forhold å regne.

I den nye situasjon som Kirken nå befinner seg i, og under de mange overflatespørsmål som er oppe til drøfting, f. eks. prestens sølibat, er det dypest sett en ny selvforståelse den søker. Siden Tridentinerkonsilet har Kirken levd på den oppfatning at den var et synlig «samfunn» (*societas*) med en «grunnlegger» (*fundator*), administrert av en rekke embetsmenn med forskjellige «fullmakter», hierarkisk ordnet. Om dette kirkesyn kunne det være så mangt å si, men ett er i hvert fall temmelig sikkert, nemlig at det i dag må formodes å være temmelig utilstrekkelig, som det teologisk sett alltid har vært. Dette ble da også øyeblikkelig følt av Vat. II, som grep tilbake til den gamle betegnelsen «Guds folk» for å beskrive Kirken. Forskjellen kan kanskje oppfattes som liten, i virkeligheten er den avgjørende forskjellig fra den ettertridentinske: Et «samfunn» kjennetegnes først og fremst ved sin struktur, et samfunn er ordnet; et «folk» betegner først og fremst et livs- og skjebnesfellesskap. Men også uttrykket «Guds

folk» er alene utilstrekkelig fordi det ikke tydelig nok gir uttrykk for den nye frelsesordning som er inntrådt ved Kristi lidelse, død og oppstandelse. Ved frelsen i Kristus er det nye Guds folk på en helt annen måte enn det gamle Israel i livsfellesskap med Gud, og for å fremheve dette betegner Vat. II også Kirken som «Kristi legeme» og «Den hellige ånds tempel», bygget og grunnfestet som den er i Treenighetens livgivende fellesskap. Kirken er Kristi legeme i og med at den har del i Kristi oppstandelseslegeme, og dette legeme gjøres levende ved Den hellige ånd som er Kirkens sjel.

Dette er det teologiske grunnlag som Kirkens nye forståelse av seg selv må bygge på; og denne grunnvoll er blitt lagt av Vat. II (jfr. *Lumen gentium*, 1, 2—4). Det er den konkrete gjennomføring av dette program i Kirkens dagligliv som det nå dreier seg om, og det er der vanskelighetene melder seg. Ut av det ettertridentiske kirkesyn har nemlig en rekke fast opptømrede institusjoner utkrySTALLISERT seg, og spenningsforholdet i dag oppstår i konflikten mellom den «gamle» institusjon og det «nye» kirkesyn, og spørsmålet blir da: Vil institusjonene kunne tilpasse seg den nye kirkelige situasjon som er i ferd med å oppstå, eller vil det amerikanerne kaller «the credibility gap» bli så stort at institusjonen blir følt som irrelevant for store deler av kristenfolket? Spørsmålet kan umulig besvares i dag, for det finnes symptomer som kan tolkes i begge retninger. Det samarbeide som nålende vokser seg frem på sogne-, bispedømme- og verdenskirkeplan kan tyde på at institusjonene litt etter litt kan klare omstillingen. Andre tegn, kuriens motvilje mot desentralisering, avstanden mellom de forskjellige deler innenfor hierarkiet, fremkomsten av små mer eller mindre uformelle «basisgrupper» hvis forhold til resten av Kirken og fremfor alt til hierarkiet nødvendigvis vil måtte bli mer og mer problematisk, alt dette kan gi grunn til pessimisme når det gjelder institusjonenes tilpasningsevne.

Men det virkelige spørsmål er nok mere om det i hele tatt er interessant og meningsfylt å diskutere institusjonenes problemer før vi når frem til en ny forståelse av hva Kirken er. Når det gjelder f. eks. spørsmålet om prestenes sølibat, som har vært sterkt oppe til debatt i den senere tid, er dette teologisk sett et høyst uinteressant spørsmål. Men det medfører andre spørsmål som er interessante, nemlig hva det vil si å være prest i dag; og dette er et spørsmål som igjen bare kan besvares ut fra det syn man har på hva Kirken er. Den prestelige funksjon defineres jo først og fremst ut fra Kirken, ut fra menigheten. Den utformes konkret i enhver historisk situasjon ut fra det kirkesyn som til enhver tid er gjeldende.

Hvis man nå oppgir tanken om Kirken som et rent synlig samfunn, «like synlig som republikken Venezia», for å bruke et kjent sitat fra Bellarmino, er nok ikke dette noe stort tap. Dette kirkesyn ble utformet i en kontroversteologisk sammenheng, mot den lutherske lære om den synlige og den usynlige kirke, og både den teologiske situasjon og den sosiologiske modell som ligger bak, må sies å høre fortiden til.

KRISEN

Man kan derfor med en viss rett spørre om det er mulig å bringe de kirkelige institusjoner eller ordninger, utarbeidet i et helt annet perspektiv, i samsvar med nåtidens kirkelige behov og i samsvar med det grunnsyn som Vat. II gir uttrykk for, bare ved å flikke på dem. Det spørres om det ikke er nødvendig å utdype og å konkretisere det som det siste kirkemøtet sier om Kirken for derved å vinne ny innsikt i hva de kirkelige ordninger er og fremfor alt hvilken målsetning de har og bør ha.

Til tross for at det er en ubestridt vinning å betegne Kirken som Guds folk, Kristi legeme og Den hellige ånds tempel, for den er alt dette, er det dog et faktum at det ord som best gir uttrykk for hva Kirken er, er begrepet *ecclesia* eller *forsamling*. Forsamlingen består av dem som er kalt av Guds ord ut av sin tidligere livssammenheng og samlet på nytt for å leve i lydighet mot Ordet. *Ecclesia*, Kirken, når sitt maksimale eksistensnivå her og nå i det den utfører sin høyeste felles handling, Eukaristien, hvorved Guds folk samles i innbyrdes fellesskap og i fellesskap med sin oppstandne Herre i foregripelse av det eskatologiske måltid i Guds rike. Kristus er nemlig ikke bare forut for oss som Kirkens «grunnlegger», Han er også foran oss som pant på evig liv, som «den førstefødte fra de døde».

Nattverdsmåltidet er ikke bare én, om dog den viktigste, av Kirkens andakts- eller gudstjenesteformer, den er det mest fullkomne uttrykk for hva Kirken er, og ut fra Eukaristien springer hele Kirkens bønneliv. Derfor er heller ikke Påsken bare én av de mange kirkelige fester, den er «festenes fest», den er den fest som alle de andre kirkelige fester har sitt utspring i, og Kirken feirer gjennom hele året en eneste kontinuerlig påskefest, om dog i varierende styrkegrad. Den kristnes liv er en eukaristisk påskefest fordi hans liv er skjult med og åpenbart i den oppstandne Kristus. Julen er derfor i seg selv ikke noen frelsens fest, men den får sitt frelsesbringende innhold bare sett i forhold til den kommende påskefest.

Hvis vi går ut fra et kirkebegrep som bygger på den eukaristiske forsamling som det øyeblikk hvor Kirken, Guds folk, Kristi legeme og Den hellige ånds tempel, er mest fullkommet seg selv, faller spørsmålet om de kirkelige institusjoner eller ordninger på plass i den synsvinkel de hører hjemme. Paulus sier jo at det innenfor forsamlingen (*ecclesia*) er forskjellige nådegaver som står til tjeneste for hele Kirkens liv: «Hos hver enkelt ytrer Ånden seg på en måte som tjener til det felles beste.» (1. kor. 12, 7). De kirkelige ordninger er ikke maktstrukturer hvor den lavere grad er en høyere underkastet i et lydighetsforhold, men de er borgerlige tjenester som utøves til gagn for Kirkens liv, for å oppbygge den, for å belære den, for å forkynne den Guds ord, og først og fremst står de til tjeneste for Kirkens, for legemets, *enhet.*, for «alt dette virker den ene og samme Ånd, som deler ut sine gaver til hver enkelt, etter som den finner det for godt» (1. Kor. 12, 11). De kirkelige institusjoner, de kirkelige ordninger, kan ikke defineres ut fra seg selv, men ut fra Kirkens beste. De er funksjoner innenfor det samme legeme, og som sådan er de uløselig bundet til hverandre i en organisk

— «slutt på en usedvanlig stabil tidsepoke i Kirken», inn i dagens urolige verden.

solidaritetssammenheng: «Øyet kan ikke si til hånden: «Jeg har ikke bruk for deg», eller hodet til fottene: «Jeg trenger dere ikke»» (1. Kor. 12, 21). Det er mye som taler for at den krise som vi er inne i, har sin årsak i at de forskjellige lemmer på Kristi legeme nettopp er blitt adskilt fra hverandre, ved syndens makt, og det betyr igjen at Kristi legeme bare kan bli friskt hvis lemmene på nytt begynner å arbeide organisk sammen. Dette har lite med demokratisering å gjøre, for det gjelder ikke først og fremst å ta makt fra ledelsen for å gi den til folket, men det dreier seg om å bringe Kirkens liv til den fylde som Kristus har villet for den, i livsfellesskapet med Ham som er Kirkens hode og Herre.

Dette er ikke nye, men meget gamle tanker, og det paradoksale ved all kirkelig fornyelse, i hvert fall slik vi kjenner den, er at vi ikke kan gå videre uten et bevisst forhold til det som ligger forut for oss. Kirkens utvikling følger ikke et darwinistisk utviklingskjema fra det mindre til det mer fullkomne, men den befinner seg i et stadig dialektisk forhold til sin egen fortid, dvs. åpenbaringen som den har mottatt, for det er åpenbaringen, og bare den, som gjør Kirken i stand til å gå videre med fornyet kraft henimot det endelige mål. Den trenger igjen og igjen å gå tilbake til kildene, som det heter, dvs. stadig konfronteres med Det glade budskap som den har hørt og tatt imot. Dette er en grunnsannhet i enhver kristens liv, hvorfor skulle det ikke også gjelde for Kirken? Den har behov for omvendelse, for å snu når den er kommet på gale veier, og det er dens iboende Ånd som leder i denne omvendelse. Kirkens krise i dag er derfor dypest sett ikke en sosiologisk krise, ikke en kulturell krise, men den er en *åndelig* krise, en Åndens krise: Ånden er i ferd med å skjære bort det som er gammelt og forfallent, den skjeldner mellom det som er dødt og det som er levende; Ånden forkaster det som er tappet for livskraft og gir det levende nytt liv. Kirkens viktigste oppgave består derfor i å adlyde Ånden og i å skjelve mellom Guds Ånd og verdens ånd. I denne krise står ingen kristen uengasjert, for alle har fått del i den samme Ånd, og alle må streve for å leve i den. Dette er derfor ikke den rette tid til å gi avkall på bønn og botferdighet, for disse er mer nødvendige enn noensinne. Det er ikke ved å lefle med tidsånden at Kirken skal leve, men ved å leve i den Ånd som kommer fra Gud.

Per Bjørn Halvorsen, o. p.

DEN ÅPNE

I sin bok *The Credibility of the Church Today*, utgitt i 1968, har Gregory Baum en rekke interessante tanker omkring Kirken i dagens situasjon. I følgende presenterer pater Thomas Patfoort hovedlinjene i bokens første del, *The Open Church*.

Det er blitt en banalitet å si at Vatikan II bragte med seg en avgjørende utvikling i Kirkens selvforståelse. Vi finner det umulig å se Kristi evangelium som et privilegium for en liten gruppe mennesker; vi synes at frelseshistorien også må fortelle oss hvem andre folk er og hva deres skjebne blir. Vi er ute etter en forståelse av Evangeliet som kaster lys over hele menneskehetens situasjon, og det er vårt håp at Kirkens mysterium, som er, i en sum, hva Gud gjør for menneskeheten i Kristus, ikke bare forteller oss hva Gud gjør med de kristne, men hva han gjør i hele den menneskelige familie.

Det er utvilsomt at den prekonsiliære undervisning og den utbredte teologiske tradisjon gjerne formulerte Kirkens mysterium i restriktive eller eksklusivistiske vendinger. Man regnet stort sett med at det fellesskap som Gud skaper blant de kristne var forbeholdt Kirken og at folk utenfor dens grenser ikke hadde del i dette Åndens fellesskap. Man nektet selvfølgelig ikke at andre mennesker kunne bli frelst, man nektet heller ikke at kristne som var atskilt fra den store romerske kirke kunne være skjult med Kristus i Gud, men man så gjerne på denne Guds frelsende gjerning utenfor Kirkens grenser som på det uventede, det helt ekstraordinære, en unntagelse som Gud gjorde overfor den orden Han selv hadde innstiftet. Men denne innrømmelse av frelsesgjerningens universelle karakter influerte ikke noe videre på Kirkens selvforståelse.

Denne restriktive forståelse av Kirken betinget faktisk hele Kirkens liv, det betinget katolikkenes oppfatning av andre mennesker, det bestemte den kirkelige lovgivning og den bidro til å understreke at katolikken var først og fremst en som skilte seg ut av sine omgivelser. Og her representerer Vatikan II et vendepunkt. I samtlige dokumenter læres det at Kirken kommer med en sannhet som angår alle

mennesker. Den taler til oss om et mysterium som er tilstede i hele den menneskelige familie. Den nye forståelse gjør oss i stand både til å være solidariske med alle mennesker og til å tilhøre et spesielt, egenartet, synlig samfunn. Den utvider Kirken til verdens grenser, uten derfor å la den bli absorbert i verden.

Det er betydningsfullt at Vatikan-konsilet nektet å gi en enkel og grei definisjon av Kirken for så derefter å bruke ordet konsekvent alltid med den samme betydning i alle dokumenter. Ved en nærmere analyse finner man opp til seks forskjellige bruk av ordet.

1) Som oftest settes det likhetstegn mellom Kirken og den *romersk-katolske kirke*. Kirken står da for hele det kristne folk som holdes sammen av den katolske lære, av de syv sakramenter, av anerkjennelsen av paven og biskopenes autoritet. Det er helt tydelig at den katolske kirke betrakter seg som Kristi kirke i en helt enestående betydning.

2) Men ordet kirke brukes også om den *lokale menighet*. Det er faktisk en av de store vinninger som ble gjort ved Vatikan II at man gjenoppdaget den lokale kirke. Det understrekes gang på gang at gjennom Ordets tjeneste og det eukaristiske måltid er Kristus tilstede i den feirende forsamling, og at han der, i kraft av den Hellige Ånd, gjør den til sitt legame. Kristi kirke er tilstede i de lokale menigheter, og disse, samlet til gudstjeneste, kalles med rette «kirker».

3) Ordet kirke står også for fellesskapet av alle døpte. «Troens dåp gjør menneskene til en åndelig bygning, til et hellig presteskap (de Ecclesia).» Dåpen innlemmer de troende i Kristus og utgjør det sakramentale enhetsbånd som eksisterer mellom alle som er gjenfødt ved den (de Økumenismo). Vel gis der hindringer for Kirkens enhet, men ikke desto mindre blir de som rettferdiggjøres ved troen

i dåpen innlemmet i Kristus og bærer derfor med full rett navnet kristne og betraktes som brødre i Herren av den katolske kirkes barn (de Økumenismo). Der finnes altså et sakramentalt fellesskap mellom katolikker og andre kristne, selv om dette ikke har alle sine dimensjoner. Ordet kirke blir altså benyttet også for å betegne dette fellesskap i tro og håp.

4) Ordet kirke står også av og til for *Israel*. Det Gamle testaments folk, utvalgt av Gud for å bære vidnesbyrd om Ham blant hedningefolkene er ofte kalt hans «forsamling, hans menighet, hans ecclesia» (Om Kirken 9). Den realitet som kalles Kirken begynner altså ikke med Kristus og hans etterfølgere. Kirkens rot er i fortiden. Kirken som det Nye Testamentes fellesskap er i kontinuitet med folket i det Gamle Testamente. Da Gud åpenbarte seg i folkets frigjørelse fra Egypt, var dette bare det første ledd i en meddelelsesprosess som skulle kulminere i Kristus. Ifølge Bibelen går Kirkens røtter lengre tilbake enn til Moses. Det er med Abraham, han som ble valgt til å være far til en utallig slekt, at frelseshistorien begynte. Hele Kirken tar del i Abrahams utvelgelse.

5) Ordet kirke blir brukt i en ennu videre betydning. Konsilfedrene slår fast at helt fra menneskehetens begynnelse har Gud gitt den — fanget i synd som den var — de nødvendige frelsesmidler. Gudskjærlighet har alltid manifestert seg for menneskene. Gud har alltid vært frelser. Her tar Konsilet opp et gammelt uttrykk om at Kirken er «ecclesia ab Abel» helt fra Abels dager. Helt fra Abel av har det vært et fellesskap av mennesker som var berørt av Guds nåde og åpne for hans godhet. Den «universelle kirke» (også et ord Konsilet bruker) er da hele den menneskelige familie for såvidt den er berørt og forvandlet av Guds frelsende nåde — hvis endelige dimensjon er åpenbart for oss først i Kristus. Denne siste bruk av ordet kirke ser ved første øyeblikk ikke ut til å stemme med den senere kirkeforståelse som var meget mer restriktiv. Men det er i grunnen bare en ny formulering av den gamle tradisjonelle lære i meddelalderens skolastikk om

KIRKE

at menneskelivet bare har et eneste endemål som er Gud selv: menneskets bestemmelse er overnaturlig, det vil si at mennesket, til slutt alltid er plassert i et reelt forhold til Gud, det finnes ingen nøytrale løsninger på skjebneproblemer for mennesket. Tenker man denne gamle tanke ut betyr dette jo også at menneskets historie og dynamismen i menneskelivet er av overnaturlig karakter. Her gir Konsilet bare en ny form til en gammel lære. Forskjellen ligger først og fremst i at vi, mer enn skolastikerne gjorde, tenker tanken ut og trekker alle de konsekvenser som den innebærer når det gjelder vår faktiske vurdering av våre medmennesker.

6) Konstitusjonen om Kirken taler om Guds frelsende gjerning i menneskenes liv og spesielt i familiens skjød, og i den forbindelse brukes ordet «*ecclesia domestica*»: Hjem-kirken. Her er felleskapet far-mor-barn kalt kirke. Meningen er klar: siden familiens medlemmer er forenet med hverandre med troskapens, håpets og kjærlighetens bånd, siden, med andre ord, Gud er nærværende med sin Ånd i dette felleskap som kilde til menneskelig vekst og utvikling, kan man bruke ordet kirke i den sammenheng. Dette innebærer at Kirken realiseres, at Kirken finner sted (the church happens) der hvor mennesker begynner å elske hverandre. Kirken er tilstede der hvor folk for alvor virkelig blir venner.

* * *

Denne undersøkelse om bruken av ordet kirke i konsildokumentene viser oss at Vatikan II med glede og frihet anerkjenner at der finnes et felleskap i Kirken som overstiger Kirkens synlige grenser. Det er hele veien fra en restriktiv og eksklusiv forståelse av Kirken til en inklusiv forståelse. Den katolske skirke er fremstilt her som et felleskap med åpne dører. Det felleskap som Kristus skaper i Kirken er ikke begrenset til Kirken: den inkluderer andre kristne og deres kirker. Også hinsides dåpspakten skaper Kristi ånd et frelsesbånd, en solidaritet i nåden mellom kristne og andre men-

nesker. Den katolske kirke har synlige grenser, men disse er ikke barrierer mot andre mennesker. Det er dette vi kaller den åpne kirke.

* * *

Selv om Vatikan II ikke gir noen fagteologisk utredning er det lett å se den teologiske bakgrunn for dens behandling av temaet. Det hele begynner med en realistisk vurdering av menneskets eksistensielle situasjon. Mennesket er fange av sin egen splittethet. Det kan ikke komme ut av dets situasjon uten at det blir manet opp av den av en annen enn seg selv. Overlatt til seg selv hindrer egoismen og selvhevdelseskreftene det fra å vokse til det fullt menneskelige. Denne uungåelige, syndefulle situasjon hvor mennesket blir født og av hvilken dets vekst må preges er det vår tradisjon kaller arvesynden. Mennesket fødes inn i en syndig sammenheng. Menneskelivet er slik at et menneske ikke kan fødes til det og vokse i det uten å ta skade av omverdens synd og uten selv å bli en synder midt i det.

Men dette er bare den halve sannheten om mennesket. Der er andre krefter som arbeider i menneskelivet. Overalt hvor folk virkelig kommer sammen, går ut av seg selv og kommer hverandre i møte hender det noe med dem. De er oppfordret til å gå ut av seg selv, de befri seg fra sin isolasjon og blir venner. Midt i livets skrøpeligheter gis der noe så mysteriøst som et nytt liv som blir tilbudt ham, mennesket: det kaller på dets svar, gjør det i stand til å overvinne sin indre splittelse, til å bli mer seg selv. Disse krefter av nye liv som er tilstede i menneskelivet er ikke av rent menneskelig opprinnelse. Hvordan kunne mennesket, fange som det er, frigjøre seg selv? Dette nye liv som pulserer der hvor menneskene lever på det høyeste, det er Guds nåde. Det er Gud som meddeler seg selv til menneskene så de kan komme ut av sin isolasjon og bli seg selv.

Guds frelsende engasjement i menneskenes historie er ofte antydnet i Skriften, selv om det ikke er det sentrale tema i tekster hvis hovedhensikt

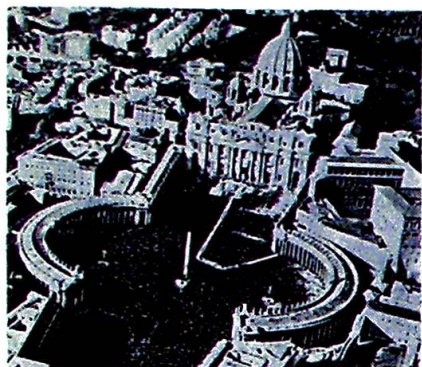

det er å fortelle den spesielle frelseshistorie i Israel og den kristne kirke. Disse universalistiske temaer er lett å få øye på i skapelsesberetningene, i Jonas bok, hos profetene og i apostelen Paulus' fangensbrev.

Gud er alltid og overalt frelser: som allerede nevnt var det dét som egentlig var ment da man i den tradisjonelle teologi sa at menneskelivet alltid er av overnaturlig karakter, det vil si: leves alltid i forhold til Gud, i et troskaps eller utroskaps forhold til Gud. Gud er frelsende engasjert (redemptively involved) i hvert eneste menneskes liv. Selvfølgelig kan mennesket stå imot Guds oppfordring, nekte å motta hans gaver — dette er forresten tilfelle såvel innefor Kirken som utenfor. Men det glade budskap forsikrer oss om at Gud aldri lar menneskene være uten mulighet for å bli frelst. Og dette betyr jo at forløsningens mysterium er simpelthen en del av menneskenes historie og at det virker forenende — ja, i ordets egentlige betydning *kirkedannende*, det bygger opp denne «*ecclesia universalis*» som Konsildokumentene taler om.

Vi kan tale om kirke hver gang og overalt hvor mennesker virkelig overvinnet det onde i sitt hjerte og blir venner gjennom Guds nærvær i dem. Kirkens mysterium manifester seg alt-

(Forts. s. 376)

BISKOP JOHN WILLEM GRAN:

BISPESYNO

La meg først kort orientere om hva en bispesynode er, for dem som ikke skulle ha dette helt på det rene.

Synodus Episcoporum representerer noe helt nytt i den katolske kirke og er et naturlig resultat av Vatikan-konsilet som uttrykte ønske om at Kirken måtte skape et forum for den fornyle som Konsilet hadde lagt opp til. Pave Paul gikk selv inn for denne tanke, og allerede to år etter Konsilets slutt ble den første Bispesynode avholdt. Konsilet hadde bestått av ca. 2500 biskoper. Synoden består ikke engang av en tiendepart: nemlig av bare ca. 210. Men den er representativ: alle bispekonferanser verden over har rett til å sende én eller flere representanter, alt etter sin størrelse. I tillegg kommer de unierte orientalske patriarker, kurie kardinalene og et antall ordensgeneraler (ca. 10 stk.), samt noen medlemmer som er valgt av Paven (dette antall kan ikke overstige 15 pst. av totalen). Møtestedet er Rom, nærmere bestemt i lokaliteter bygget i forbindelse med Pavens nye audienssal. De ytre forhold er tip-top moderne, med simultanoversettelser, mikrofoner ved hvert sete, osv. Hovedsproget er latin, som blir oversatt til henholdsvis italiensk, engelsk, fransk, tysk og spansk.

Efter Synode nr. 2 i 1969, ble det bestemt at der skulle avholdes en synode hvert annet år for all tid fremover, dersom forholdene tillater det.

I og med denne Synode er et nytt element kommet til: Paven overværer de fleste plenums møter, d.v.s. så mange som han kan overkomme.

I Synoden er ordet fritt: I sin tale under åpningsmessen i det Sixtinske Kapell, oppfordret pave Paul Synodefedrene til å komme frem med det de hadde på hjerte, hvilket jeg hadde inntrykk av også skjedde. Noe nytt denne gang var også at der var observatører tilstede. Ikke fra andre kirkesamfunn, noe som ble beklaget av noen, mer eks. fra presteskaper,

Legmannsrådernes Verdensforbund, fra Caritas Internationalis og et par slike organisasjoner som var direkte berørt av Synodens to temaer: prestedømmet og rettferdigheten i verden.

Hvem bestemmer over temaene? Paven. Men selve prosessen er demokratisk. Det er bispekonferansene som foreslår emnene. Synoden har et permanent generalsekretariat i Rom som tar imot disse forslag. Et Råd bestående av tolv biskoper fra hele verden, valgt av siste Synode, kommer så sammen i Rom og analyserer forslagene, hvorav de velger et par-tre temaer som har størst vekt og forelegger disse for Paven som tar den endelige avgjørelse. Denne avgjørelse blir omgående meddelt samtlige bispekonferanser med anmodning om å drøfte de valgte temaer og sende inn betenknninger til Generalsekretariatet innen en bestemt dato. Sekretariatet på sin side samler teologer og spesialister og analyserer det bispekonferansene sender inn hvorpå de etter evne lager en synthese eller i det minste problemgrupper av denne materie. Slik oppstår det et første arbeidsdokument som blir sendt til bispekonferansene til studie og uttalelse. Alle bemerkninger må være Rom i hende innen en bestemt dato, ca. 10 uker før Synodens begynnelse. En redegjørelse blir forberedt av den biskop som har hovedansvaret for angjeldende problemområde og denne blir så lest opp på Synoden (samtidig som den blir delt ut trykt) og dermed begynner Synodens egentlige arbeide som Synode.

Hvori består så dette? Arbeidsformene er: Plenum (d.v.s. alle) og arbeids sirkler (jeg må bruke dette litt merkelige uttrykk, fordi Synoden tillater også nedsettelse av arbeidsutvalg, noe som tidligere ikke er blitt gjort). Disse sirkler er sproggrupper som man fritt kan melde seg til, dog for hele Synodens varetid. I år var der tolv slike: tre som brukte fransk, tre engelsk, tre spansk, en italiensk, en tysk og en latinsk. I disse sprog-sirklene ble det diskutert, plenums møtene ikke. Der ble det talt, og det grundig.

Hvis jeg beskriver dette apparat så pass utførlig, så har det en meget bestemt grunn som vil komme tydeli-

gere frem etterhvert som vi trenger inn i Synodens problematikk.

Jeg fortalte om den redegjørelse som ble lest opp i Synodens første plenums møte og som gir startskuddet til det egentlige arbeid. Den videre fremgangsmåte er denne: ordet er fritt. Man setter seg på talerlisten, som på Stortinget. Der er et presidentskap bestående av tre kardinaler som veksler om å være ordstyrere. Talletiden er 8 min., men blir ofte overskredet. Der er ingen replikkveksling, ingen spørsmål og svar. Synoden i år begynte med opplegget om den preste-lige tjeneste. Ca. 82 talere hadde meldt seg på, og alle ble hørt. Dette førte til at man måtte innføre eftermiddagsmøter.

Nu hadde behandlingsopplegget for prestatjenesten to hoveddeler: en teologisk og en praktisk. I første omgang (med de 82 talere) var det den teologiske del som ble behandlet. D.v.s. prestedømmets bibelske fundament, dets utledelse av Kristi evige og egentlige (eneste) prestedømme, Kristi sendelse fra Faderen og apostolenes sendelse av Kristus, prestedømmets vesen, inndeling, funksjon, dets vesentlige aspekter som forkynnelse, sakramentformidling, sjelesorg og veiledning, prestedømmets permanente karakter, dets betydning for enheten i kirken og for verdens frelse (missionsaspektet), alt dette og mere, sett i forhold til den verden det tyvende århundrede har stanget hodet inn i, for det er her de mange konkrete spørsmål melder seg. Men tilbake til fremgangsmåten. Efter at alle disse taler var holdt (med ikke så få gjentakelser, særlig vedrørende sølibatet) måtte kardinal Höffner (Køln) som var ansvarlig for den teologiske del, på meget kort tid lage en synthese av det som var blitt sagt og produsere en beretning om tingenes nye tilstand. Talene var riktignok blitt plukket fra hverandre på løpende bånd efter som de var blitt holdt, men syntesen måtte lages om natten for å kunne stensileres opp utpå morgenkvisten og deles ut samtidig med at den ble lest opp av Höffner i plenum. Derefter delte man seg opp i de tolv nevnte sirkler for der å drøfte igjennom materien. For den teologiske dels ved-

DEN I ROM

kommende var det avsatt én dag. Hvilket viste seg å være en umulighet. så der fikk man utvirket en halv dags forlengelse. Under dette følbare press produserte så hver sirkel sine forslag til ny tekst, hvilket gruppens sekretær måtte samle og oversette til latin om natten, for at de tolv nye forslag kunne leses opp i tur og orden neste dag. Den tysktalende gruppe (som jeg tilhørte) hadde greidd å foreslå en helt ny tekst. Andre grupper kom med punkter, andre med kommentarer til Höffners redegjørelse. Atter andre med nye utkast. Disse tolv meget forskjellige tekster gikk så tilbake til redaksjonskomiteen (hvor bl. a. Urs von Balthasar var med) som formedels en ny analyse som omfattet samtlige taler, de tolv sirkels forslag, samt de tidligere redegjørelser, hadde til oppgave å formulere en tekst som forsamlingen kunne stemme over. Mens dette arbeide foregikk var plenumsmøtene begynt igjen der man holdt ca. 125 taler om oppleggets praktiske del. Det ble talt i fem dager, om jeg minnes rett. Hvorefter samme system som beskrevet overfor kom til anvendelse.

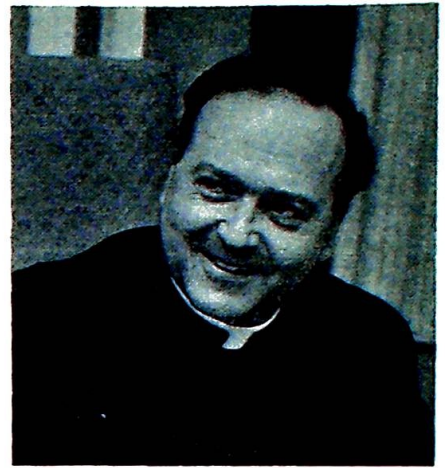
Vår ledige tid gikk utelukkende med til å arbeide med forbedringsforslag med innlegg, med bemerkninger til arbeidet i den egne sprogsirkel og til å analysere tekstens forskjellige utviklingsstadier, drøfte disse med teologer og andre biskoper.

Prestetjenestens praktiske problematikk utløste selvsagt en strøm av interessante innlegg fra alle verdens kanter, perspektiver, forhold, problemstillinger man ikke kjente til, slik at det trygt kan sies at disse dagene for synodefedrene selv representerte et fascinerende seminar, et overblikk spekket med detaljerikdom fra absolutt autentisk og direkte hold. Man satt der og gjorde seg mange tanker, man kunne heller ikke unngå å legge merke til når Paven var interessert og gjorde notater og understrekkelser i teksten, eller han gjespet, tilsynelatende uten å reflektere over at dette var en av de eneste former for kommentar han kom med under hele Synoden. Han sa nemlig aldri noe selv, bortsett fra åpningen og slutten. Som denne prosedyre skred frem, ble del-

tagerne mere og mere betenkt. Og der var flere grunner til det. Synodens annet hovedtema, som interesserte levende, Rettferdigheten i Verden, var ennå ikke påbegynt, og opplegget om prestedømmet var på langt nær avsluttet, samtidig som Synoden var langt fremskredet, og der også skulle diskuteres en rapport om opplegget for en «Grunnlov for Kirken». En viss tretthet gjorde seg også gjeldende, særlig for dem som stadig måtte arbeide om natten. Så kom beskjeden om at Synoden var blitt forlenget med en uke, til og med 6. nov., samtidig som det ble sagt at ingen måtte reise hjem før slutten. Muligheten for en forlengelse til 10. nov. ble nevnt, men ikke gjennomført. Så snart den praktiske del om prestedømmet var ferdigbehandlet under høytrykk i sprogsirkelene, og de tolv beretninger var lest opp, gikk man igang med rettferdigheten i verden. Ca. 110 talere hadde meldt seg. Barbara Ward (Lady Jackson), som var observatør, holdt et innledningspanorama om den globale urettferdighet som gir seg uttrykk i at 1/3 av menneskeheten konsumerer 2/3 av verdens samlede produksjon. Man hørte høyst interessante, men også en del alminnelige ting, alt etter som den som talte var godt forberedt, talte for å fremme en sak eller litt for pressen hjemme, hadde hatt gode medarbeidere eller sittet oppe om natten og laget noe i en fart. Alt i alt må man si at en mengde informasjon og gode forslag strømmet inn i Synoden, og dette gjelder begge de to hovedtemaer. Alle vet at en gullmine består vesentlig av slagg og at gullet må utvinnes tålmodig og varsomt. Mitt hovedhåp for Synoden 1971 er at gullet må bli utvunnet etter hvert, for dét ble det neppe på Synoden selv.

Hvorfor ikke?

Det viste seg, som det vel fremgår av det sagte, at selve metoden ikke var særlig egnét. En fremgangsmåte som hadde vist seg adekvat på de to første synoder, hvor man behandlet bestemte avgrensede temaer, avslørte seg som noe av en hemsko, når man skulle behandle globale temaer, av så stor betydning og rekkevidde for Kirken og det samfunn Kirken virker i. Dette kan best illustreres ved å peke

på dokumentenes videre skjebne. Arbeidskomiteens heroiske forsøk på å frembringe tekster til avstemning gav oss så dokumenter i hende som etter mulighet skulle gjenspeile Synodens mening. Det viste seg at dette kunne de bare klare ved å samle seg om de områder der det hersket størst enighet, men derved gikk en stor del materiale under, ikke minst fordi de tolv sproggruppene som hadde arbeidet uavhengig av hverandre ofte hadde lagt vekt på forskjellige aspekter. Men der forelå dog ferdigtrykte tekster som ble lest opp og som vi kunne ta med oss til nærmere studium for avstemning skulle finne sted. Disse dokumenter var strengt hemmelige. Man kunne stemme over dem på tre måter (og avstemningene gjaldt gjerne et par sider ad gangen, selv om noen få var ganske korte, f. eks. den om sølibatet). Måtene var: Ja, nei, eller «ja med måte». (D.v.s. prinsipielt ja, men med ønske om bedre formuleringer.) De som stemte slik, måtte da samtidig vedlegge sine forbedringsforslag. Dette medførte sterkt arbeidspress og nattearbeide for de synode fedre som ikke var fornøyd med formuleringene. Etter endt avstemning og innlevering av endringsforslag, ble redaksjonskomiteene umiddelbart mobilisert for på nytt å lage tekster som tok hensyn til disse forslag. Som regel satt de oppe til klokken 3 om morgenen, hvorefter teksten gikk til Vatikanets trykkeri som satte og trykket teksten til klokken 6, hvorpå der ble lest korrektur slik at teksten kunne bæres inn i Synoden klokken 9. Denne tekst kunne man nu bare stemme over på to måter: ja eller nei. Og det var i denne forbindelse der skjedde en liten palassrevolusjon, om man kan vove et så uærbødig uttrykk i forbindelse med en så høytidelig forsamling. Men det som skjedde synes å ha utkrystal-

(Forts. neste side)

Bispesynoden . . .

(Forts. fra forrige side)

lisert seg som et testcase. Derfor vil jeg dvele litt ved dette.

Gjenstanden for hendelsen var spørsmålet om tillatelsen burde kunne gis til å vie modne gifte menn til prestes under særskilte pastoralt vanskelige forhold. En rekke biskoper hadde anbefalt dette i sine innlegg, men i sprogsirkelene, fordi disse biskoper var i mindretall, var spørsmålet på noe sett rykket i bakgrunnen eller var gått under rett og slett.

Redaksjonskomiteen hadde derfor ment å kunne fremme til avstemning en proposisjon som lød slik: «Det vil ikke bli tillatt å ordinere gifte menn, ikke engang i særskilte tilfeller, medmindre Paven med verdenskirkens gode for øye skulle mene at saken bør tas opp til overveielse.» Ved avstemning kom der inn 91 endringsforslag til dette. Hvorefter redaksjonskomiteen i det endelige voteringsforslag forandret proposisjonen slik: «Prestevielse av gifte menn tillates ikke, ikke engang i unntagelsestilfeller, medmindre Paven med hele Kirkens velferd for øyet skulle mene at saken bør overprøves på ny.» Altså en nesten identisk tekst, med en innebygget tvetydighet som ikke hadde vært så alvorlig når man kunne innlevere endringsforslag, men som skapte vanskeligheter, når man bare kunne stemme for eller imot. Nepe var redegjørelsen over den nye avstemningstekst lest opp, før en av kuriekardinalene, (Samoré) forlangte ordet (noe ellers nytt under Synoden). Han ville vite hva en positiv, henholdsvis en negativ, stemmeavgivning innebar i forbindelse med en tekst som var negativt formet, men som hadde en positiv åpning som iboende mulighet. Og så var vi midt opp i en riktig debatt hvor den ene etter den andre forlangte ordet. Stort sett gikk menningene ut på at ingen kunne stemme over en tvetydig tekst. Klare linjer ble forlangt og Presidentskapet, som var helt uforberedt på en slik utvikling, lovet å studere saken nærmere, samtidig som avstemningen over dette spørsmål ble utsatt til neste eftermiddag, Synodens nest siste dag. Under et lengere møte etter lunch ble presidentskapet og en rekke rådgivere, bl. a. kardinal Staffa, sjefen for Synodens tribunal, enig om at to nye formuleringer skulle bli gjenstand for voting, dog slik at man bare kunne stemme ja, nemlig på den ene eller på den

annen. De lød: Formel A: «Uten å vilje underkjenne Pavens rettigheter (nemlig til å gjøre som han holder for riktig) ønsker Synoden ikke at ordinasjon av gifte menn skal tillates, ikke engang som unntagelse.» Formel B: «Det er Pavens særrettighet under hensyntagen til hele Kirken å tillate under særskilte omstendigheter, ordinasjon av gifte menn av moden alder og hederlig livsførsel.» Avstemningsresultat: 107 for A, 87 for B. (To stemte ikke, to stemmer var ugyldige).

Et helt problem kom her i relieff: nemlig minoritets-menningenes rett til å komme tydelig frem. Det er mitt inntrykk at alle var tilfredse med denne hendelse. Forbauset var dog de fleste over voteringsutfallet. Man hadde ventet seg et mindretall på ca. 30 for formel B, det ble altså 87, eller nærmere 45 prosent. Dette med mindretallsmeningene har sin særskilte betydning: nemlig det som globalt sett kan representere et mindretall, kan regionalt sett representere et flertall. Hvis man nemlig studerer nærmere hvor disse stemmer kommer fra, kan det godt vise seg at de fleste kommer fra same område, si, f. eks. Afrika. Konsekvensen blir da en helt annen enn om mindretallet var jevnt fordelt.

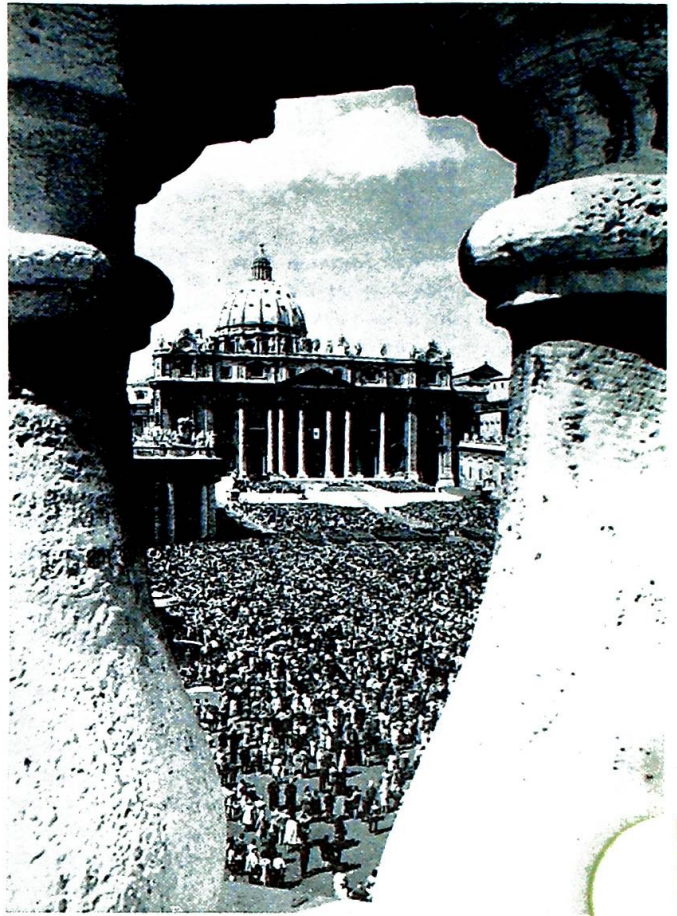
Men hva så med disse tekster og med disse avstemninger, med de hektisk innarbeidede forbedringer? Følgende: helt mot slutten av Synoden meddelte presidentskapet at ingen tekst ville bli offentliggjort. Synodens funksjon var informativ og veiledende. Tekstene, når man hadde hatt tid til å versifisere sitater, forbedre latinen og innarbeide noen flere forbedringsforslag enn det hadde vært tid til, ville så bli oversendt Paven som derefter ville avgjøre hvorledes han ville gjøre bruk av dem. Imidlertid skulle tekstene være hemmelige og man ble uttrykkelig oppfordret til ikke å foreta noen offentliggjørelse av dem. Under sluttbesjønen holdt møtets president, en tale til pave Paul, hvori han redegjorde for Synodens gang og bl. a. sa at man visstnok ikke hadde klart å oppnå det forønskede resultat, fordi det hadde vist seg umulig på så kort tid med en arbeidsordning som den foreliggende, å behandle to så globale temaer. Vi har forsøkt å leke Konsil, sa han med et unnskyldende smil, og det har gitt oss en lærepenge. Paven, i sin tale, svarte bl. a. som følger: «Vi vil ta opp til overveielse å revidere Synodens arbeidsordning, slik at den kan føre til en mere ekspedit saksbehandling. Hvis der altså er regler som viser seg

å være mindre egnede til sitt formål, ber Vi dere alle om å sende inn bemerkninger og forslag desangående til Synodens Generalsekretariat.»

Hvis vi altså nu kommer hjem med tomme hender, så skal vi ikke la oss slå ned av dét. Meget godt kan ennu komme ut av denne Synoden. Ikke minst har den vært en nyttig lærepenge. De tekster som vi har utarbeidet kunne ikke annet enn å bli utilstrekkelige. Tiden og kreftene strakk ikke til, fremfor alt var metoden uegnet. Men der var flere lekser: Vi biskoper er ikke alle så på høyden som vi skulle være. Vi stiller med mangt og meget og ligger langt fra på lat-siden, men vi har sjelden, de fleste av oss, tid til å fornye oss teologisk, for ikke å si forskningsmessig. Hvis Vatikankonsilet maktet å gjøre et så stort løft, var det fordi Kirkens ypperste resurser var satt inn, og forble mobilisert gjennom fem-seks år. De store teologer var i sving. Synoden hadde bare en håndfull. Det viste seg at vi biskoper, når vi skulle lave nye tekster på kort tid, bare dårlig maktet dette. Vi savnet nesten desperat våre teologer og andre eksperter. Personlig var jeg meget godt hjulpet av pater D. Boers og pastor Ib Andersen fra København. Der var ofte mere erfaring og eksistensielle problemstillinger enn der var evne til å analysere disse og finne frem til de helt adekvate svar og formulere dem på en lykkelig måte. På flyet tilbake fra Rom hadde jeg anledning til i ro å lese igjennom vårt dokument om prestatjetensten. Problemstillingene er høyst interessante og dekker områder som tidligere bare var marginalt berørte. Dette gjelder kanskje ennu mere teksten om Rettferdighet i verden. Ikke desto mindre står det klart for én som har vært med på Synoden, at flere og bedre svar ble gitt under innleggene, enn meget av det som fremkom i sluttekstene. Det er blitt meg fortalt at det var Paven selv, efter å ha lest tekstene, slik de var formet like før Synodens slutt, som besluttet ikke å la Synoden offentliggjøre dem i eget navn med pavelig godkjennelse. Pave Paul er en meget intelligent og ærlig mann, og jeg er tilbøyelig til å mene at dette er i ovenstemmelse med virkeligheten. Det har sikkert vært tungt for ham å la synodefedrene reise hjem med tomme hender, men samtidig vil jeg si dette: derigjennom har Paven beskyttet Synoden. For hadde vi kommet hjem med de tekster vi hadde laget ville to ting sikkert ha skjedd: en sterk kritikk, samtidig rettferdig og urettferdig, ville ha bølget gjennom

Kirken og andre interesserte instanser, ikke minst våre i troen adskilte brødre, og Vatikanet kunne ha latt saken bero der. Anstrengelsene var gjort, man hadde sin tekst og sine retningslinjer. Som det er, så mener jeg med optimisme at vi kan vente oss noe meget bedre, når all den materie som gikk inn i Synoden er blitt nærmere analysert og man i ro og fred bedre har klart å skille klinten fra hveten. Paven har sagt at han vil arbeide videre med denne materie og derefter promulgere det som har størst vekt og betydning. I sin avskjedstale sa han imidlertid bare én konkret ting ut fra Synoden: nemlig at sølibatloven forblir uforandret i hevd i den latinske kirke. Den kanskje største bøyg som Synoden hadde å stri med var i grunnen uvissheten om hva som var ventet av den. Paven hadde villet la synodefedrene være i den grad fri, fri til å si hva de mente, fri til å formulere og besvare problemene, at det ble nesten for meget frihet. Så falt vi lett i vår egen felle: Vi ville gjøre for meget, ville si for meget. Adskillig tid og møyne kunne vært spart om vi hadde visst at ingen tekst skulle offentliggjøres. For nu hadde vi brukt meget av begge deler på å fortelle Paven ting han selv vet, og vet bedre, enn de fleste av oss, ting som dessuten ofte står i Vatikankonsilets dokumenter. Personlig vil jeg dog kalle alt dette «O felix culpa». For det står helt klart for meg at det ikke er den enkelte Synode som spiller en så stor rolle i Kirken, som deres gjentagelse hvert annet år. Synodene *tilsammen* vil, mener jeg, ha en uoverskuelig betydning for Kirkens utvikling og ajourføring. Derfor er det viktig at metoden blir forbedret. Men det burde heller bli slutt på de helt overspente forhåpninger man er tilbøyelig til å sette til den enkelte Synode. Rom var full av pressefolk, og disse venter seg, som helt rimelig er, umiddelbare resultater. Ingen Synode *kan*, ut fra sitt vesen som informerende organ, innfri slike forventninger. Ikke desto mindre mener jeg at både det arbeide som er gjort med prestedømmet og med rettferdighet i verden vil utvirke seg meget positivt på lengere sikt, selv om det kanskje først blir om to—tre år.

De praktiske saksområder som har vært særlig sterkt berørt i forbindelse med prestenes liv og virke, altså den praktiske del, er de problemer som knytter seg til dét å skulle være forkynner av et 2000 år gammelt budskap i en verden som ikke bare utvikler seg alt hurtigere, men som blir

alt mer differensiert, i en verden preget av åndelig usikkerhet hvor den etiske utvikling på ingen måte holder tritt med den tekniske, hvor det har vist seg at mange katolikker og selv prester er blitt preget av denne usikkerhetskrise. Det er en alminnelig erkjennelse at Kirken, og derved prestene (og biskopene) mere enn før må være vår overfor denne oppløsnings-tendens og på en måte være tidens samvittighet når det gjelder å referere verdiene man vil forsvare tilbake til deres egentlige kilde: Evangeliet. Man erkjenner at Kirkens institusjonelle element ikke alltid lenger har tiltrekningskraft på mennesker som inntil for få år siden syntes å befinne seg vel i disse former. Man erkjenner at forkynnelse sprog og form ofte kan virke mot sin hensikt, man erkjenner at mange spørsmål som før kunne løses på det universelle plan, ikke lenger kan det, fordi løsningene da ikke blir livsnære nok. Man erkjenner den voksende tendens til å komme sammen i uformelle, uorganiserte grupper, på en slags agape-basis, for der å finne frem til en enklere og intimere form for kristent samvær. Man erkjenner at politikk spiller en stadig større rolle i det moderne menneskes

liv, og at presten, som vil leve nærmere de små i samfunnet (det er en utvikling man godt kan følge f. eks. i USA og Latinamerika) står overfor nye problemer: i hvilken grad kan han være politisk engasjert, i hvilken grad må han holde seg utenfor? Hvilke prinsipper må han følge? Apostelen Paulus gamle løsning: nemlig å kombinere et fullt apostolisk liv med arbeid til eget underhold, har idag fått fornyet betydning ut fra et sterkt identifikasjonsønske fra flere presters side med den jevne mann, eller av andre grunner som f. eks. den å ikke koste de troende noe. Derav mange innlegg om deltidsprest-problematikken. Også her søkes dypere innsikt og retningslinjer. Et annet spørsmål: hvorledes bør presten forholde seg over den urettferdighet han konstaterer omkring seg? Hvorledes kan han piele et autentisk åndelig liv i en tid der selv den katolske teologi oppviser klare pluralistiske tendenser, der bibelforskningens resultater like ofte synes å hindre som å hjelpe? Hvorledes skal man idag utdanne unge menn til å virke som prester i en verden man vet så lite om, fordi utviklingen er så full av overraskelser?

(Forts. s. 377)

En
kloun

— ROMANEN

Jeg støtte på en annen katolikk på gaten forleden. Vi pratet sammen, Han var en smule forarget over at kardinal Heenan og andre ville selge vekk enkelte kostbarheter i katolske kirker til inntekt for de fattige nasjoner.

Vi småkranglet en stund, i all vennskapelighet. Han ville beholde alle de dyrebare tingene, jeg syntes det var bedre at noen levende fikk litt assistanse.

Tilsynelatende var det jeg som var i julestemning, tilsynelatende var han en for stivnakke.

Så kon en beruset mann seilende og ba om et par kroner. Jeg ristet på hodet, ikke tale om. Jeg kunne kanskje selge unna noe av hvert i tankene, men de få kronene jeg hadde i lommen, aktet jeg å kjøpe en halv whisky selv for.

Advent eller ikke advent.

Men omtalte trosfelle, den stivnakken, han ga uventet fyren en slant. Uten videre, gavmildt og greit. Han skulle som nevnt ha seg frabedt bortauksjonering av gamle skatter og slikt, men han kunne alltid . . .

Jeg tenkte nok litt på det der etterpå. Da jeg sto i polkø.

På hvor lett det er å plassere hverandre i båser. Som progressive, som konservative, som moderne kristne i motsetning til skrekkslagne tradisjonister.

Alt det der.

Jeg tenkte på hvor urettferdig det egentlig er. Vi vet jo for lite om hverandre. Bestandig.

Til å si noe slikt, mener jeg.

Jeg ønsker dere god jul, alle sammen.

La oss tenke litt på hverandre i de ukene og dagene som kommer. Ikke på den og den uttalelsen og den og den dumheten. Men la oss tenke på hverandre som ganske alminnelige katolikker, spredt rundt om i vinterlandskapet. Katolikker i en stor og vanskelig verden som, trøste og bære, trenger oss.

ST. OLAV

KATOLSK
TIDSSKRIFT

Årsabonnement kr. 35,—

Vi gjengir her et kort utdrag av en scene i Åge Rønnings nye bok ALLEKLOVNER. (Gyldendal.)

«A. pekte og forklarte energisk plutselig, bilen stanget seg i puff opp til Silvestroplassen og stanset, etter en livlig palaver, i nærheten av posthuset. Han betalte litt for rikelig for å døyve sin sosiale samvittighet, kom seg ut og inn på posten for å kjøpe kort og frimerker og sende en hilsen hjem. Ting man kan gjøre automatisk, men som det likevel er litt trøst i. Det var tykt av mennesker over alt og folk i den køen han tok oppstilling i himlet da han ikke ville være med helt frem, men ombestemte seg og albuete seg ut. Han kom jo til å være hjemme igjen en uke før kortet, han hadde jo blitt enig med henne om det før. Utenfor var han like i nærheten av den kirken han kalte Sant Andrea og som muligens het noe ganske annet.

Bagasjen som han selvfølgelig stadig dro på dunket først inn i begge knærne hans, siden satt den fast i døren da han etter å ha krysset plassen mellom bussene gikk inn i det mørke våpenhuset og glante på alle de skriftelige beskjedene om festdager og aksjoner og hilsener fra skoler i Peru og minneplaten over en ung gutt som hadde omkommet mens han gikk på seminaret. A. valgte svingdøren til venstre (apparatura ad sinistra), en mann i alpelue kom ut rett mot ham og de passerte hverandre i halvmørket uten en lyd. A. kom seg inn i det som han mente var en tryggere verden, han var klar over det utfordrende i en slik tanke akkurat nå. Det var bunter av levende lys foran et sidealter, foran et bilde av den hellige jomfru (grusomme farver i fromhetens navn), opp mot høyalteret, mellom menneskene som han først bare oppfattet som hoder og skuldre og lyder av føtter på stengulvet. Det sto igjen hvite blomster rundt hovedalteret, antagelig fra en brudemesse samme dag. Han korset seg og gikk langsomt fremover, slepende på kofferten. Hadde han klart å huske om det var nok viktige saker i den, ville han satt den like innenfor døren og håpet på at Peppone kunne knabbe den. Han måtte i så tilfelle nødvendigvis reise hjem samme kveld, det skulle gå an å rekke kveldsflyet nordover til Køben-

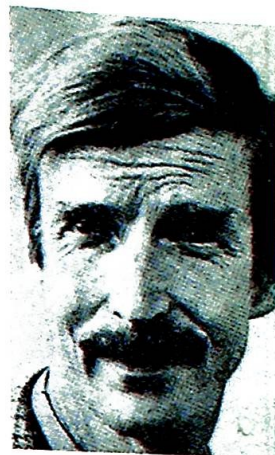
havn. Hn stoppet ved en benk, støtte inn i den så det høstes ut som jordskjelv i stillheten og knelte med den ubekvemme børen. Hans dårlige samvittighet, good heavens for fraser og symboler. Akkurat som det han nettopp hadde mumlet til seg selv om de fromme farvene, han mente det ikke innerst inne engang, det var talemåter. Han gned ansiktet i hendene sine som han pleide og tenkte at han var heldig likevel. Han ba med noen ord, kikket i smug på armbandsuret sitt og var klar over at det snart ble kveld utenfor. Tiden gikk i hvert fall. En prest kom inn fra sakrestiet og dukket i brøkdeler av et sekund ned foran sakramentet før han ilte videre mot skriftestolene, inne i skyggene var det en som hadde ringt. Folk kom og gikk stille og hjemmевante rundt A. Var denne kirken oppkalt etter Sant Andrea eller var det igjen noe han hadde diktet opp? Nok en affære? Kanskje det var en kirke av det Hellige Blod eller en Sant Stefane eller en til ære for den hvilende Cicilia, han kunne godt ha misforstått plakaten den gangen hvor det faktisk hadde stått noe om Andreas. Men det var likevel hans private sognekirke i Roma, på godt og vondt om nødvendig, med gipsfigurer og det hele. Han hadde småløpt rundt og lett etter en kirke de første morgenene for åtte, ni år tilbake, det er unektelig noe latterlig over en person som leter etter en kirke i denne byen. Engstelig for ikke å rekke messen, akkurat som om han var hjemme. Enda mer komisk, det var nye messer som ble lest hver halvtime omtrent, over alt. Han hadde, såvidt han minnet, mottatt kommunionen ved et sidealter, og hans kone hadde ventet på hotellet så de kunne spise frokost sammen etterpå. Han vendte seg for å se etter statuen av Antonius og pappskiven som var festet med tegnestifter under den: gi til de fattige. Småmynter for de som ikke hadde arbeide i strøket, til de som var underbetalt, til de gamle konene og de som trodde de var radikalere og i det ytre hantet prestene. Statuen hadde stått der borte, mellom søylen og døren, men det var for svakt lys til at han kunne se nå. Kanskje de progressive hadde fjernet den i et raid. De hadde ikke fått vekk den religiøse skumringen i alle fall, han likte den. På en måte var det en tydelig forbindelse mellom

ALLEKLOVNER

de morgene den gangen i Sant Andrea og det han litt for ofte selvfølgelig, merkelig påståelig, kalte sin førkonsiliære tid som katolikk. Allehelgensdag, Allesjeldersdag, rosenkransen, Blasiusvelsignelsen, store og små ting som ikke ble nevnt for høyt lenge mange steder akkurat som om folk skammet seg. Han hadde såvidt vært med et par år av den gamle tiden før Johannes kalte inn biskopene til kirkemøte og aggiornamento. Litt forfengelig var det at han stadig gjemte romantiske tanker om akkurat dette stedet, det var liksom et synlig bevis på at han hadde kjent begge miljøene og mirakuløst ennå overlevde. Han grosset av sin egen dumhet. To kvinner foran ham tok på seg et slags hvitt seletøy, han stirret målløst på utstyret da han oppdaget det, gjettet etter en stund på at de tilhørte en eller annen legion eller noe lignende og var i tjenesten. Det var nærmest som å stemple, istedenfor å be rosenkrans, ville de så lede salmesangen, halvtoner for langt opp eller ned. Vi er alle slags mennesker, tenkte han. Alle slags folk og kulturer. Er det noe som kalles en katolsk kultur? Garry Wills hadde skrevet noen linjer til ham som han delvis kunne utenat: Bingo, large families, fish on Friday, novenas, crustily spangled copes, clouds of incense, alter boys dropping the priests biretta with a plop, pinning of xylophone chimes at Consecration, girls with kleenex hairpinned to their heads, kitchen matchboxes stuck in the sand under the red-cupped candles, the teen-ager in her formal teetering up a ladder in May with flowers for the plaster brow, churchings, car blessings, name-saint days, *Dies Irae* on All Souls (and ducking in and out of church all day for the indulgence), plastic holy water dips at the bedroom door, the Sacred Heart in a heavy frame. (A. nød de engelske ordene, sikkert fordi det var det eneste fremmede sproget han noenlunde mestret. Jo lenger han kom hjemmefra, jo mer engelsk ble han — selv om de han kom til snakket spansk for eksempel.) Scapulars like big postage stamps glued here and there on kids in the swimming pool, J.M.J. at the top of school work, the sign of the cross before a foul shot, Sunday movie in white shoes and pants left from First Communion, baptism in the

spittle of repeated *Exorcizo's*, letters dated by the saints day, the clank of beads (each as big as a marble) when a nun approached, food-chiseling in Lent (*no potus noceat*), the stored candy eaten in marathon gluttony after noon on Holy Saturday, priests mumbling their breviaries in the light of a Pullman men's lounge, debates as midnight neared on Saturday about the legitimacy of using Mountain Standard Time to begin the pre-Communism fast. Hvordan var det? Tribal rites, superstitions, marks of the Catholic ghetto — and, all of them, insignia of a community. These marks and rites were not so much altered, refined, elevated, reformed, transfigured as — overnight — erased. This was å ghetto that had no one to say «Catholic is Beautiful» over it. Men rose up to change this world who did not love it — demoted teachers, ready to improve a students mind by destroying his body. Do we need a culture? Only if we need a community, hewever imperfect. Only if we need each other. Din venn Garry, noe slikt.

Han flyttet seg møysommelig fordi knærne hans verket. Men han var hjemme i alt dette, ingenting kunne ødelegge han så lenge han var her. Han ba en kort bønn, oppriktig og nærværende for en gangs skyld. Like etter det husket han noen ord av den bønne de hadde lest under kongressen to år tidligere. Igjen en engelsk versjon, en katolsk verdenskongress mestret dessverre i forsvinnende liten grad det norske sprog. Selvfølgelig hadde det vært andre muligheter, fransk ,tysk, han hadde trukket blassert på skuldrene og valgt den engelske. Etter et sekunds betenkning liksom. Hvorfor minne seg selv om dette? Det var nok av latterligheter å ta av. We, men of this age, we beg you to make us understand the lightning of your grace over us as a calling. Make us comprehend, O Lord, the dignity and comittment of our simple and mysterious life. Han kikket seg skeptisk omkring for å se hva som hadde skjedd på de par årene. Alteret var snudd, og han hadde allerede hørt at man de fleste steder brukte italiensk istedenfor latinen. Til og med det greske ble byttet ut. Signore pieta, Christe pieta. Ikke Kyrie eleison lenger. En voksen ministant kom subbene inn fra venstre og begynte å

gjøre i stand et sidealter. Tente lys, satte frem vin og vann, alt på en så hjemmevant måte at det gjorde A. krakilsk. Kunne de ikke sende slike erkeminstreanter vekk av og til, få dem til å jobbe som lastebilsjåfører? Han famlet i jakkelommen etter brevet, burde se å komme seg ut igjen. Selvfølgelig var heller ikke brevet på norsk. Engelsk snakket hun ikke, han satte seg hjelpeløs opp fra den knelende stillingen sin og lurte på hvorfor han på liv og død forsøkte å være så kokett. Hun snakket tysk, de hadde snakket tysk sammen hele tiden. Gud, tilgi oss når vi jukser. Han måtte få ordnet et værelse for natten siden det billedbladet ikke hadde somlet seg til noe som helst ennå. Hos den portugisiske ambassadør, han hermet sakte for seg selv etter sekretærens stemme. Up yours, mumlet han halvhøyt og grosset med en gang. Han måtte holde ut fjorten, femten timer på egen hånd. Han trengte noen sovepiller, noen nye ord. Jeg overgir meg i Din vilje, det var altfor lett å plapre løs med disse tingene uten å mene det. Han kunne ikke garantere at han mente det dessverre. Den ministranten var plattfot og hadde store skygger i kjakene. A. gjemte fjeset sitt i hendene, mens han igjen knelte. Det var bare en kort stund siden han hadde vært ganske rolig. Ufrivillige tanker om kongressen kunne han ikke noe for, man skriftet ikke slike ting heldigvis. Da skulle det blitt livlig. Han kjente at han ennå hadde brevet i hånden, at han et par ganger holdt det mot ansiktet sitt akkurat som om han snuste på det. Signore pieta, sa han på italiensk. Signore pieta. Han kunne reise opp til Castel Fidardo hvor han var litt kjent på et hotell og finne noe der eventuelt. Et sted hvor det ikke var mulig å finne ham. Hun ante ikke noe om hotellet i Castel

(Forts. s. 378)

Jule- og nyttårgudstjenester i Oslo

ST. OLAVS KIRKE, Akersv. 1.

Julaften kl. 24.00: Midnattsmesse v/biskop Gran.

1. *Juledag* kl. 9.00: Messe. Kl. 9.50: English Mass. Kl. 11.00: Høymesse. Ingen aftenmesse.

Søndag 26. des.: Messer kl. 9.00, 9.50 (eng.), 11.00 og 19.00.

Nyttårsaften: Kl. 18.00: Takkegudstjeneste v/biskop Gran.

1. *Nyttårsdag:* Messer kl. 9.50 (eng.) og 11.00.

Søndag 2. januar: Messer kl. 9.00, 9.50 (eng.), 11.00 og 19.00.

GREFSEN KAPELL, Glads vei 23.

Julaften: Kl. 16.30 messe.

1. *Juledag:* Som vanlig søndag.

2. *Juledag:* Som vanlig søndag.

ST. HALLVARDS KIRKE, Enerhauggt. 4

Julaften kl. 14.00: Barnegudstjeneste. Kl. 23.00: Midnattsmesse.

1. *Juledag* kl. 9.45: Barnemese. Kl. 11.00: Høymesse. Ingen aftenmesse.

2. *Juledag* kl. 8.35: Fromesse. Kl. 11.00: Høymesse. Kl. 18.00: Aftenmesse.

Nyttårsdag kl. 9.45: Fromesse. Kl. 11.00: Høymesse.

Søndag 2. jan. kl. 8.35: Fromesse. Kl. 11.00: Høymesse. Kl. 18.00: Aftenmesse.

MARIAKIRKEN, Nyvn. 17, Stabekk.

Julaften kl. 15.30: Barnegudstjeneste. Kl. 24: Midnattsmesse. Anledning til skrifte hele dagen til kl. 17.00.

1. *Juledag:* Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse. Kl. 19.00: Aftenmesse. Veståsen kapell kl. 9.30: Messe.

2. *Juledag:* Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse. Kl. 19: Aftenmesse.

Nyttårsaften: Kl. 18.00: Takkegudstjeneste.

Nyttårsdag: Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse. Kl. 19.00: Aftenmesse.

ST. DOMINIKUS KIRKE, Neuberggt. 15.

Julaften kl. 16.00: Barnegudstjeneste. Kl. 24.00: Midnattsmesse.

1. *Juledag.* Ingen messe kl. 9.00. Kl. 10.00: Messe. Kl. 11.00: Høymesse. Ingen aftenmesse.

2. *Juledag:* Normale søndagsmesse-tider.

Nyttårsdag. Ingen messe kl. 9.00. Kl. 10.00: Messe. Kl. 11.00: Høymesse. Ingen aftenmesse.

Søndag 2. januar. Normale søndagsmesse-tider.

LUNDEN KLOSTER.

Julaften kl. 23.00: Matutin. Kl. 24.00: Messe.

1. *Juledag, 2. Juledag, Nyttårsdag:* Kl. 10.00: Høymesse. Kl. 18.00: Vesper.

BOK-

Her er tre bøker jeg gjerne skulle få gode venner til å lese i jule-tiden, tre meget forskjellige bøker:

Den nye utgaven av Peter Schindlers bok om MOGENS FRANCESCO BALLIN (Pauluskredsens forlag i København).

Den like nye utgaven av klassikeren blant norske friluftsbøker, J. A. Friis TIL FJELLS I FERIE (Gylden-dal).

James Dickeys whyre spennende fortelling DEN SISTE SJANSEN (Cap-pelen).

Schindlers bok ble skrevet for 35 år siden, og Pauluskredsen har påtatt seg en nyutsendelse på grunn av de tallrike henvendelser man har fått om boken. Katolikker fra hele Norden vil glede seg over tiltaket, det er en uhyre levende skildring av en betydelig periode i dansk kunsthistorie og i dansk katolisisme. Vi håper å bringe en nærmere omtale av boken på nyåret.

TIL FJELLS kom ut første gang i 1876 og har siden gjennom flere utgaver bevart sitt ry som en av de ypperste vandrebøker i norsk litteratur. Det er idag rundt 125 år siden Friis begynte å tilbringe sommerferiene i vår fjellverden, naturligvis en annen og mer uberørt fjellverden enn den vi møter idag. Ganske stillferdig rusler Friis etter villreinen med sin langløpete rifle, tar fisken med stor ekspertise og skildrer natur og mennesker på en inntagende og lun måte. Han feller Kongebukken på Ringebu-fjellene i 1860 for å skaffe middagsmat til Karl XV, han forbløffer erfarne folk på Finnmarksvidda med å ta laks med flue, og han sender oppmuntrende ord til byfolk: Kom dere vekk fra den trykkende luft og opp i fjellet. (Man tenker uvilkarlig på fyringsoljen og eksosen i 1971.) Utmerket lesning.

Og endelig den tredje bok som her er anbefalt: DEN SISTE SJANSEN. Uansett om salgskurvene tyder på noe annet, vil jeg hevde at dette er Cap-pelens mest spennende fortelling denne gangen. Den før omtalte Papillon virker overtykk og innbilsk i sammenligning — for å si noe som viser at jeg fastholder min opprinnelige omtale av dette «mesterverk». Uansett

PAKKE I DESEMBER

om alle andre kritikere ser ut til å rose den tidligere straffanges beretning opp og ovenfor skyene, er jeg fremdeles like negativ. Dickey's bok derimot, og den er vel så tøff som Sommerfuglens beretning på mange måter, er en av denne bokflorens — skal vi si — tyngste stokker:

«Eventyret» starter med at tre høyst alminnelige amerikanske forretningsmenn lar seg lokke med av sin venn friluftsentusiasten og naturmystikeren med på en litt vågal kanoferd en lang weekend. For å koble litt av fra rutinen, som det heter. Eller som J. A. Friis sa «for å komme ut av den trykkende luft». De fire er det man vil kalle hederlige, plikttoppfyllende bymennesker, med familier, arbeid osv. — men samtidig også, i hvert fall for noens vedkommende, med en uklar dragnings mot noe annet — et eller annet som det står i forlagsreklamen. Utstyrt med to kanoer, pil og bue og nok øl padler de nedover en fjellelv i Georgias ennå temmelig urørte trakter.

Og her opphører snart enhver forbindelse mellom disse fire gjennomsnittsamerikanere og salige Friis — dessverre for deres vedkommende. Beretningen om den tre døgn lange kanoturen gjennom stryk og ville slukter får ganske snart preg av vår tids brutalitet, vold — og sterke spenning. De fire som skulle vende tilbake til naturen og leve et liv som enkle mannfolk, utsettes for overfall, regulær voldtekt, mordforsøk og død, alt i en fart av virkelig «får tærne til å krølle seg» som det står i New York Times anmeldelse.

Men vi har også andre ting med i vår bokpakke. Rudi Kessels har lest Hammond Innes praktfulle verk CONQUISTDORENE (Gyldendal).

Han skriver:

En god del av litteraturen som uavbrutt flommer over oss kommer inn under begrepet «virkelighetsflukt». Dette beror vel på et slags dogme som vil ha det til at virkeligheten igrunnen er grå og kjedelig; vil man oppleve noe spennende, så strekker den ikke til.

Det kan virke befriende å oppdage at også virkeligheten kan være spennende, ja endog mere spennende enn fiction. Men dertil trengs

det et helt bestemt blikk å se verden og tingene med.

Forfatteren Hammond Innes har et slikt blikk, dét kan det ikke være tvil om. Hans bok om conquistadorene, disse djerne spanjolene som erobret en hel verdensdel på den andre siden av den store dammen, i første halvdel av det av det 16. årrenshundre, beviser til fulle hvor spennende virkeligheten kan være.

Forfatterens enestående innlevelsessevne og skrivekunst, samt de overdådige illustrasjoner, gjør boken til et praktverk, i ordets bokstavelige forstand.

Innes krever ikke noen forkunnskaper av leseren. Likevel holder han seg ikke til overflaten i behandlingen av stoffet: han løfter på adskillige slør, og klarer å gi leseren innblikk i intrigenes dypere sammenheng av stoffet: han løfter på adskillige slør, og klarer å gi leseren innblikk i intrigenes dypere sammenheng.

Samtidig har han en merkelig evne til å komme bort i ruvende problemkomplekser, som han bare såvidt streifer, men som inspirerer en til å legge boken fra seg et øyeblikk, og til å fundere over ting som «Hva er egentlig sivilisasjon?», eller «Hvorfor var/r kristendommen så til dé grader tidsbunnet?», eller over *gullet's* merkelige egenskap til å drive en kile mellom mennesker, til å bryte oververtvert de mest solide og tillitsbetonete forhold.

Boken har også et par skjønnhetspletter.

Som et forsøk på å gjengi noe av den meksikanske kulturs koloritt

på den tid, bruker forfatteren en del indianske begreper — ord som en vanlig norsk munn ikke greier å uttale, og som en vanlig norsk hjerne ikke gidder å stave seg igjennom.

Likeledes virker bokens oppbygging som et antiklimaks. Conquistadoren Cortes er en langt mer fargerik og fengende personlighet enn den litt brutale, firkantede og fantasiløse Pizarro. Sistnevnte burde derfor vært behandlet først.

Men, som sagt: en bok som i flere henseender ligger adskillige hakk over gjennomsnittet.

Til slutt noen ord om en liten bok som vi selvfølgelig akter å komme tilbake til: Louis Evely's CREDO (St. Olav Forlag). Ber man noensinne trosbekjennelsen? Tenker man i det hele tatt noen gang på at det er en bønn? De fleste av oss forbinder bønningen med noe som kan hjelpe oss personlig i våre private vanskeligheter og våre individuelle behov. Trosbekjennelsen er likevel noe annet. Den taler ikke om *meg* i det hele tatt, men om Gud. Denne gamle, helt usentimentale bekjennelse og bønn har ikke meget til felles med de trosvidnesbyrd vi selv presterer. Men den er en hovedinnfallsport til forståelsen av den kristne tro. Evely fører oss inn i den rikdom som ligger skjult bak de ord som vi så ofte sier uten særlig eftertanke. I setning for setning gjennomgår han trosbekjennelsen. Han selv er idag en av de mest leste katolske forfattere av religiøs litteratur, og hans bøker har fått enorm utbredelse i en rekke land. Han er belgier, teolog og har bl. a. grunnlagt Charles de Foucauld-samfunn for legfolk i Belgia.

Fint initiativ av forlaget.

A. R.

STØTT
ST. OLAV
GI ETT
GAVE-
ABONNEMENT !

PLOTIN

H. LUDIN JANSEN,
Plotin. Innledning og oversatte
tekster.
Oslo, 1971. Aschehoug.

Plotins lære er på én gang både filosofi, teologi og mystikk. Hans navn er det første store i en rekke av filosofer som fører frem, riktignok ad omveier, til Proklos i det 5. årh., de såkalte nyplatonikere.

Hans betydning for kristendommens idéhistorie er stor, og det på mange måter. I Alexandria gikk han i lære hos filosofen Ammonius Saccas, som også var kirkefaderen Origenes' læremester (uten at denne Origenes sannsynligvis kan identifiseres med en annen kjent Origenes som også var blant Ammonius' elever), og de to store menns filosofiske tankebaner, grekernes og den kristnes, er ikke helt uten likhetspunkter. Dessuten var på Plotins tid kristendommen så utbredt at han ble nødt til å ta stilling til den. Muligens fantes det kristne til og med blant hans elever, i hvert fall hørte

(kristne) gnostikere til hans krets. Plotins elev Portyrios skrev da også et stort verk «Mot de kristne», som nok må regnes for ett av de viktigste innlegg mot kristendommen som fremkom fra den greske tradisjon. Senere gikk imidlertid en del av den plotinske skole i Roma over til kristendommen. Av disse er Marius Victorinus den mest betydelige. Augustin må også regnes med til denne skolen, og gjennom ham kan man si at en god del av Plotins lære gikk inn i middelalderens teologi og mystikk. Når man taler om Augustins platonisme, er det derfor i virkeligheten den plotinske nyplatonisme man mener.

Det er derfor gledelig både for den som forsøker å sette seg inn i kristendommens tilblivelseshistorie og videre utvikling og for den filosofisk interesserte, at nå et utvalg av Plotins *Enneader* foreligger i norsk språkdrakt ved professor Ludin Jansen. Tekstutvalget innledes av en meget fyldig fremstilling av de mystisk-

(Forts. s. 374)

NYHETER

Som vanlig gir vi i denne spalten korte glimt av noe av det som foregår i dagens katolske kirke, og vi begynner med brennpunktet Nord-Irland:

En gruppe arbeidere og prester, protestanter og katolikker, reparerer ødelagte hus i det hardt rammede katolske distriktet Ardoyne i Belfast. I løpet av de siste tolv måneder har gruppen satt i stand igjen omkring 50 hus i bydelen som delvis var ødelagt av brann under optøyene.

Det internasjonale katolske filmkontor OCIC har gitt sin store pris for 1971 til den engelske spillefilmen «En dag i Ivan Denisovichs liv», filmen bygget over Soljenitsyns roman fra en russisk fangeleir.

Den apostoliske administrator av det argentinske erkebispedømmet Mendoza, Olimpo Maresma, har forlatt sitt palass og slått seg ned i en brakkeforstad. Han er en av den økende flokk av latin-amerikanske geistlige som bryter det gamle sosiale mønsteret for Kirken i denne del av verden. Neste notis handler om to av hans embedsbrødre i Chile:

Kardinal Silva av Santiago og Vatikanets delegat, erkebiskop Sotero Sanz var blant dem som offisielt hilste Fidel Castro velkommen da Cubas hersker nylig avla et offisielt besøk i Chile. I den forbindelse skriver en engelsk korrespondent:

Kirken støtter og samarbeider med kommunistpresidenten Allende om gjennomføringen av sosiale reformer, men inntar samtidig en

John Ryan

“And fetch me all last week's newspapers . . . I MUST find out what we DID decide at the Synod . . .”

uavhengig og kritisk holdning. Alende har sagt fra at han vil beskytte religionsfriheten i landet, og kardinalen har sendt ut erklæringer som støtter presidentens reformforslag på den sosiale sektor og hans nasjonaliseringspolitikk.

En katolsk prest og redaktør i Saigon, Chan Tin er dømt til seks måneders fengsel for å ha offentliggjort en artikkel om oppbygningen av Nord-Vietnam. Artikkelen er skrevet av en allerede fengslet prest og sjelesørger for den katolske arbeiderbevegelse i syd, Ba Can.

Kardinal Krol er valgt til ny formann i den amerikanske bispekonferanse etter kardinal Dearden, melder KNA.

I Rom har man startet et utdanningskurs for ordensfolk i Kurien som vil spesialisere seg på moderne masemedier, 40 mann deltar i kurset.

Jesuitene har åpnet en Høy-skole for filosofiske studier i München.

Kardinal Heenan talte på Synoden i Rom for at Kirken skal selge en del kostbarheter for å gi verden et eksempel i kampen mot dagens nød. I neste omgang ble det sagt i Rom at pave Paul ville selge en ring og et lite kors som hadde tilhørt Pius XII til støtte for misjonene.

PASTOR GERHARD PARTHE

Sognepresten på Lillehammer Gerhard Parthe døde den 26. november 62 år gammel. Biskopen, mange av prestene og den avdødes menighet og venner var til stede under rekvie-messen.

«St. Olav» bringer i nr. 1/72 en nærmere omtale av pastor Parthe, hans gjerning og arbeid.

LØSSALG AV ST. OLAV

i Grundt Tanums Bokhandel, Universitetsbokhandlene i Sentrum og på Blindern.

Dette har straks ført til kritikk fra tradisjonister. Lederen for det romerske tradisjonistforbund, «komiteen til forsvar for den kristne kultur», Franco Antico gir for eksempel følgende kommentar: «Det begynner med en ring og et kors, det slutter med ødeleggelsen av Peterskirken.»

Tross slike hissige ord blir gjenstandene — og andre — sikkert solgt. Det sies at en østerrisk millionær er kjøper.

Den meksikanske regjering har for første gang blandet seg inn i striden mellom biskopen av Cuernavaca, Arceo og to av landets store industriforetager. Biskopen har flere ganger sagt at han anser det kapitalistiske system i sitt land for uforenlig med Evangeliet, noe som har ført til at industribedriftenes ledere har oppfordret ham til å trekke seg tilbake. En talsmann for presidenten understreker at biskopen ikke har talt mot forfatningen. Han har isteden forsvart arbeidernes interesser og på den måten forkynt Evangeliet. Presidenten personlig har bedt en av de mektige industriherrer «om å gjøre seg fortrolig med de progressive presters oppfatning og meninger.»

Omkring ett hundre slovakiske ordenssøstre er i løpet av de siste år blitt satt inn i arbeidet for uhelbredelig syke barn i Böhmen og Mähren.

Munkene i det belgiske benediktinerklosteret Chevetogne har valgt den 29 år gamle pater Michael van Parys til ny prior.

Grunnleggeren av Emmaus-bevegelsen, abbé Pierre har skrevet til borgermestrene i 37 000 franske steder for å skaffe mer hjelp til flyktningene fra Øst-Pakistan.

Erkebiskopen i Durban, Denis Hurley sier at sikkerhetspolitiet i Syd-Afrika bruker Gestapo-metoder. Erkebiskopen kom med denne anklagen etter en samtale med politisjefen, oberst Steenkamp. Hurley sa at det var tragisk at man utnyttet og brukte pliktfølelsen i personer som Steenkamp til å opprettholde et umulig politisk system.

Hurley har gjentatte ganger uttalt seg mot regjeringens apartheid-linje. Han krever nå en offentlig undersøkelse av behandlingen av politiske fanger.

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER	Stille messe	Høymesse
OSLO: St. Olavs kirke, Akersveien 5. Biskopen og prestegården 20 72 26. Sogneprestkontoret 20 7244	9.00 9.45 og 19.00	11.00
St. Hallvard kirke, Franciskanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 67 23 83	8.35 18.00	11.00 —
St. Dominikus kirke, Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71	9.00 10.00 18.30	11.00 —
Vår Frue Villas kapell, Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	8.30	—
Grefsen kapell, Glads vei 23, tlf. 212355	11.00	9.30
Lunden kloster, Øvre Lunden, tlf. 212587		10.00
ARENDAL: St. Franciskus kirke, Tyholmen, tlf. 22 209	8.00	10.45
BERGEN: St. Paul kirke, Christiesgt. 16, tlf. 21 54 10	9.00 19.00	11.00 —
Vår Frue kirke, Helleveien, tlf. 25 73 53 - 25 77 07	9.30	—
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, Cappelsngt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongensgt. 9, tlf. 11 438	9.00	11.00
HALDEN: St. Peters kirke, Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168	8.00	10.45
HAMAR: St. Torfinns kirke, Torvgt. 113, tlf. 23 751	8.30	11.00
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haralds gt. 21, tlf. 23 195	8.30	11.00
HØNEFOSS: St. Theresias kirke, Vesterngt. 5, tlf. 21 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND S.: St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3, tlf. 24 225	8.00	11.00
LILLEHAMMER: Mariakapellet, Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM: St. Magnus kirke, Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: St. Mikals kapell, Ryggeveien 24, tlf. 51 038	—	11.00
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverres gt. 26, tlf. 50 793	8.30	11.00
SARPSBORG: St. Olavs kapell (1. og 3. søndag) O. Haraldssonsgt. 49, tlf. 53765	17.30	—
STABEKK: Maria kirke, Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30 19.00	10.45
Veståsen kapell		9.30
STAVANGER: St. Svithun kirke, Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.45
TØNSBERG: St. Olavs kirke, Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949	8.00	10.45
TRONDHEIM: St. Olavs kirke, Prinsensgt. 2a2	8.45 19.00	11.00 —
Biskopen og prestegården tlf. 21 214		
St. Elisabeth hospital, Ila tlf. 21 670	6.15	—
KRISTIANSUND N.: St. Eystein kirke, Flintegt. 5, tlf. 72 779	8.00	11.00
LEVANGER: St. Torfinns kirke og St. Eysteins sykehjem, Jernbanegt. 29	8.30	11.00
MOLDE: St. Sunniva kirke, Parkveien 23, tlf. 51 467	8.30	11.00
ÅLESUND: Vår Frue kirke, Nørvesund, tlf. 37 558	8.30	11.00
TROMSØ: Vor Frue kirke, Storgt. 94	8.15	10.30
Biskopen og prestegården, tlf. 3604		
St. Elisabeth hospital, Mellomveien 50, tlf. 81 050	6.20	—
BODØ: St. Eysteins kirke, Hernesveien 22, tlf. 81 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: St. Mikael kirke, Salsgt. 52, tlf. 11 447 (I. VII—31. VIII)	19.00 8.00	11.00
St. Elisabeth Institutt, tlf. 11 392)		
HARSTAD: St. Sunniva kirke, Skolegt. 4, tlf. 61 501	8.00	10.30

EN BISKOP

Per Lønning: «Til Borg fra Bergen», og «Gud går her på jorden». Forlaget Land og Kirke, Oslo 1971.

Biskop Per Lønning har i år utgitt to bøker, en selvbiografi, «Til Borg fra Bergen», og en prekansamling, «Gud går her på jorden». Jeg skulle ønske han bare hadde utgitt den siste av disse bøkene. Dermed vil jeg ikke ha stemplet hans bok om seg selv som verdiløs. Det er bare det at i denne boken ruver Per Lønnings egen skikkelse i den grad, at den skjuler for det gode som finnes i den, mens i hans prekansamling er hans egen person i bakgrunnen, så bare Jesus Kristus ruver. Det er vel også fare for at mange, kanskje de fleste, gjennom biografien bare stifter bekjentskap med den Lønning som taler om seg selv, og ikke med den Lønning som bare taler om Kristus. Men når Lønning nå engang har valgt å utgi begge disse bøker samtidig, så må de også bedømmes under ett, og da blir det klart at de begge vil det samme: forkynne kristendommen. Det er forkynneren, Kristi tjener og

budbærer, vi møter i begge disse bøker. I boken om seg selv har Lønning villet forkynne gjennom sin egen person og sitt eksempel. Det har desverre bare delvis lyktes for ham. I prekansamlingen derimot møter vi en forkynnelse hvor det virkelig har lyktes Lønning å formidle det budskap han brenner for, på en måte som gjør at vi med glede tar imot denne bok.

Hvorfor er det ikke bare med glede vi lytter til hans ord i boken om ham selv? Jeg tror det kommer av at Lønning ikke har klart det han har ønsket å gjøre, nemlig å gi et bilde av seg selv, der han bekjemper og tramper under føtter den selvopptatthet som han vet er en svakhet hos ham. Jeg vil hevde: denne selvbiografi er enten skrevet av en hovmodig og selvgod mann, eller den er skrevet av en ydmyk mann, som på tross av sine sjeldne evner er seg sin egen menneskelige ufullkommenhet klart bevisst. Det er for meg ingen tvil om hva som er det rette. Men ydmykhet består som kjent ikke bare i å fremheve ens dårlige sider; det er falsk ydmykhet ikke å vedkjenne seg det gode som finnes hos en. Ydmykhet er å se seg

PLOTIN

FORTS. FRA SIDE 372

religiøse strømninger i Plotins samtid. Først skisserer Ludin Jansen opp en mystikkens fenomenologi, basert særlig på kristen mystikk, Vedanta og de sufiske mystikere. Deretter gir han en kort beskrivelse av de religiøse trekk i Platons filosofi, av de hermetiske skrifter, av gnostikerne og av mysteriereligionene. På denne bakgrunn gir han så en fyldig fremstilling av Plotins egen lære. — Hele innledningen kan med utbytte leses som en kort innføring i hellenismens mystikk og filosofi, også uavhengig av tekstutvalget. De veldige emneområder tatt i betraktning, er selvsagt hvert kapittel i virkeligheten meget kort, og heller ikke eksakt i alle detaljer, men de gir i det store og hele en utmerket innføring i hvert enkelt emne.

Ludin Jansen velger å presentere Plotin som mystiker og setter ham som sådan inn i en større fenomenologisk og historisk sammenheng. Dette valg kan selvsagt kritiseres, for Plotin kan jo også fremstilles, og blir

det vel oftest, som filosof. Sett fra den synsvinkel kunne man sette ham inn i den hellenistiske filosofiske sammenheng, særlig med henblikk på hans store betydning for datidens Platon-tolkning, hvilket ville være like meningsfylt og mere tradisjonelt. Når han her beskrives som mystiker, kan imidlertid dette utmerket godt forsvades, ja, det fornyer på mange måter vår forståelse av Plotin og hans omfattende lære, som på samme tid er både metafysisk og mystisk.

Selve tekstutvalget er skjønnsomt gjort. Vi får bl. a. gjengitt både den viktige 9. bok av 2. Enneade, «Mot gnostikerne», og fremfor alt Enneade 5, bok 1, «Om de tre opprinnelige substanser», som av mange anses for å være nøkkelen til Plotins lære.

Å oversette Plotin er så vanskelig at det er beryktet; Ludin Jansen har klart det med beundringsverdig klarhet — i den grad Plotin tillater noe slikt — og nøyaktighet. Men disse tekstene er så vanskelige at leseren nok kunne ha behov for å støtte seg

på et langt fyldigere noteapparat enn det vi her finner, hvilket må ansees som en mangel i et arbeid av denne kvalitet.

Denne boken, som utgis i serien «Thorleif Dahls kulturbibliotek», er resultatet av et langt og tålmodig arbeid. På mange måter er det klart at det er en meget spesiell bok, men dermed er det ikke sagt at den henvender seg utelukkende til spesialister, for, som vi allerede har nevnt, vil mange kunne ha nytte av Ludin Jansens fyldige innledning. De som våger seg videre, ut i studiet av Plotins egne tekster, vil kunne vinne større innsikt i mange av de problemer som også stilles innen den tradisjonelle kristne teologi, og i den verdens- og livsanskuelse som mystikken gir. Dette er kanskje ikke uten interesse i en tid da mange vender seg mot nettopp mystikken for å få svar på de spørsmål som er like evige som mystikken selv.

Per Bjørn Halvorsen.

FORKYNNER

selv i sannhet, både til godt og ondt. Her tror jeg det har glippet for Per Lønning, som det så ofte glipper for enhver av oss. Vi er ikke gode dommere i vår egen sak. Lett gjør vi oss enten verre eller bedre enn vi er. Jeg tror ikke Lønning har gjort seg bedre enn han er. Men bevares for en iver han utfolder for å la oss få se hvor fenomenal han har vært i det meste han har gitt seg i kast med! Det er ikke skryt, men det ligger faretruende nær, og mon ikke grensen av og til er overskredet? Jeg vet godt at Lønning vil svare: jeg er ikke bedre. Ja, men er det riktig å stille dette offentlig til skue, og det med en detaljrikdom som endog kan virke trettende? Det er ikke den minste ting fra hans liv og prestasjoner som vi ikke blir innviet i. (Vi får f. eks. vite at han i Bergen på sine husbesøk iblant brukte bil, iblant sykkel, men at Skivebakken, Endregårdsbakken, Bellevue-bakken og flere som ikke er bilbare, men bare lar seg tilbakelegge pr. apostlenes hester! Hvor mange lesere — bilister! — har interesse av disse opplysningene om bakkene i Bergen?) Boken vrimler av en rekke slike ugress som Lønnings kritiske sans burde ha luket vekk.

Men når dette er sagt, så skal det også sies at vi i denne bok møter en klok mann som sier mange vektige ting om vesentlige anliggender i dagens norske samfunn. Han har noe han vil ha sagt sitt folk, og det tror jeg er ett av motivene for at han har skrevet denne bok. Ved å utlevere seg selv, håper han å bli hørt. Selv om man ikke alltid er enig i Lønnings synsmåter, så virker hans sterke personlige engasjement på så mange områder, kirkelige såvel som kulturelle og politiske, både egende og irriterende. Man kjeder seg ikke i Lønnings selskap. Mer må det da fremheves — siden det synes ikke alltid å være blitt forstått — at det vi først og fremst møter i denne bok er en kristen forkynner som har noe helt spesielt på hjertet. Lønning er seg sine evner og sin begavelse bevisst — og kanskje litt for meget — men samtidig er han fullt klar over at han intet har som han ikke har fått. Det er hva han skylder Gud, og Ham alene, denne biskop forkynner. Dernest er det av stor viktighet for ham å vise hvordan hele hans liv er blitt formet og har utfoldet seg innenfor den skrøpelige institusjon som heter Den norske kirke. (Han omtaler den alltid med stor forbokstav.) Den elsker han, og den søker han å få andre til å forstå og verdsette. Kirken har vært, og er hans åndelige hjem, og han ønsker at den må være dette også for andre. Han ser godt dens ufullkommenhet, men han vet også at den formidler evige verdier, som han selv bygger hele sitt liv på. Men igjen er det bare å beklage at denne bok, med den form den har fått, nok gir mer av Lønnings profil, enn av Kirkens profil, dessverre.

Det kan derimot ikke sies om hans annen bok i år. Her er det Kirken, og Kirkens Herre Jesus Kristus, som alene står frem for oss i en maktfull forkynnelse. Her er Lønning den ydmyke kirkens tjener som vet — slik han sier det i sin biografi — at han går den allmektiges ærender. Av særlig interesse i denne prekensamling er selvsagt den omstridte preken i kringkastingen på Langfredag i år. Undertegnede satt med glede og utbytte og lyttet til denne prekenen, og sjelden er jeg blitt så forbløffet som da jeg

noen dager senere så den bli angrepet av en teologisk professor. Har da denne professor så lite å stille med, at han kan kaste bort tid til å slå ned på hva en biskop må nøye seg med å si i en kort preken? Det som Lønning fremholdt hadde et aktuelt sikte, og var av stor verdi for den som evner å være åpen for det som faktisk blir sagt, og som forstår at ikke alt kan bli sagt på én gang. Men hvis professoren så seg nødsaget til å gripe inn på det kirkelige rett-troenhets vegne, mon det da ikke hadde vært bedre å ta til orde mot andre utglidninger i dagens Norge, enn akkurat en biskops Langfredags-preken? Det er for meget av denslags krangel i Den norske kirke.

Det er selvsagt ikke mulig å gi en nærmere omtale av alle preknene i denne verdifulle bok. Her finnes prekener så rammende og virkelighetsnære, med et sentralt kristent budskap, at man blir takknemlig over at Den norske kirke har en slik forkynner i sin midte. Her kan prester lære å preke, og enhver kan få hjelp og impulser for sitt kristenliv. Jeg tror også at «kirkefremmede» her bedre vil kunne forstå hva kristendom virkelig er. Nevnes må særlig den preken som biskop Lønning holdt ved sin ordinasjon i Fredrikstad domkirke. Mange som hørte den i radio, har omtalt den med glede og beundring. Her taler en mann som ikke soler seg i den verdighet han som biskop har fått del i, men som tvert om erkjenner at han har rikelige anlegg for hovmod — som vi alle har — og som verger seg mot å tro at han er noe, og som på nytt erklærer at for ham er Kirkens ærende alt.

Når man bare holder fast på at i denne prekensamlingen møter vi biskop Lønning slik han virkelig er, da kan man også med utbytte lese hans noe heseblesende kavalkade over alt hva han hittil har klart å utrette. Det gjelder bare at leseren forsøker — slik Lønning selv ber ham om å gjøre — å oppdage spøken i alvoret, og alvoret i spøken. Men det må innrømmes at det ikke alltid er så helt lett å se når biskopen spøker, og når han er alvorlig.

Den åpne kirke

(Forts. fra s. 363)

så på mange forskjellige måter, i forskjellige styrkegrader og modaliteter, med mange grader av mangelfullhet og av fylde. Kirkens mysterium begynner å bli synlig der hvor to mennesker elsker hverandre og ved dette åpner seg for frigjørelse og frelse. Vi kan kalle Kirke alle de mennesker i hvem Gud har skapt tro og kjærlighet. Og samtidig, siden det er bare i Kristus at dette forløsningens mysterium som virker i menneskenes historie er fullt tilkjennegitt, siden det er bare i Ham, i Hans død og oppstandelse, at dette mysterium kommer til syne og, så å si, staves uttrykkelig, kaller vi Kirke i en helt spesiell betydning, det kristne felleskap. I Kristi kirke tar Guds selvmeddelelse til oss mennesker plass på en helt spesiell måte, gjennom de gaver Kristus gav sine disipler: budskapet og den sakramentale liturgi. I Ord og Sakrament kommer Gud helt spesielt og uttrykkelig til sitt folk, manifesterer seg og konstituerer det, også i det ytre, som sin menighet, som sin Kirke.

Derfor bruker vi ordet kirke i første rekke i forbindelse med de kristnes samfunn. Og siden vi, som katolikker, tror at Kristi gaver er tilstede i hele sin fylde i den katolske kirke, så lar vi ordet kirke stå aller først for den.

Dermed er vi kommet til en forståelse av Kirken som ikke bare tar med «klubbens» medlemmer: det er noe som har å gjøre med alle mennesker. Med ordet Kirke uttrykker vi altså et forløsende og frigjørende mysterium som virker, som opererer overalt hvor der er mennesker. Kirken er for oss et verdensomspennende åndelig (Spiritcreated) felleskap. Og samtidig devaluerer ikke denne forståelse av Kirken den kristne kirkes spesifikke karakter og rolle. Nåtidens universalitet utvisker ikke Kirkens konturer. Kirken er det felleskap hvor Jesus Kristus, i hvem Gud åpenbarer seg fullt og endelig, er forkynt og feiret. Den er det felleskap hvor frelsens mysterium, som, på en skjult måte kan være tilstede hvorsomhelst, blir stavet, bekjent og trodd og feiret i glede og takknemlighet. Den er det felleskap hvor Kristus er tilstede gjennom de gaver som ble betrodd apostlene. Kirken er det synlige tegn og det evigvarende pant på det mysterium som Gud lar virke i hele menneskehetens historie og gjennom hvilket mennesker lever i sannhet og kjærlighet.

PUBLIK

Informationen
Meinungen
Analysen und
Bilder dieser Woche

W. G. J. Jahrgang 1974, Nr. 10, 10. November 1974. Preis: DM 1,-. Frankreich: 1,50. Großbritannien: 2,-. Italien: 1,50. Luxemburg: 1,50. Niederlande: 1,50. Österreich: 2,-. Schweiz: 1,50. Spanien: Plus 20. - USA/Canada: 1,-. D 1748 C

Publik ist tot

Den vesttyske katolske ukeavisen PUBLIK som vi her i bladet ofte har sitert i de tre årene den utkom, har bukket under for høye driftsutgifter og et veldig underskudd som de tyske biskoper ikke lenger var villig til å dekke. (Det dreiet seg om et beløp på 6 millioner D-mark i året.) Det er mer enn beklagelig at PUBLIK som med stort hell i disse årene førte en samtale mellom Kirken og dagens samfunn og mellom katolikkene innbyrdes, må gi opp.

Julekrybber – Julekort

Enkeltfigurer, håndmalte i gips, kr. 6,—, 10,50, 13,—, 18,—.

Enkeltfigurer, håndmalte i keramikk, kr. 6,—, 9,—, 17,—.

Komplett sett med 12 figurer, kunststoff, tils. kr. 50,—.

Komplett sett med 13 figurer, kunststoff, tils. kr. 90,—.

Sett med 5 figurer terracottafarvet, høyde 20 cm kr. 120,—.

Okse og esel til ovennevnte à kr. 35,—, får à kr. 18,—

Sett med 18 figurer, høyde 15 cm. Meget vakre farver kr. 280,—.

Sett med 18 figurer, høyde 18 cm. Meget vakre farger kr. 580,—.

Staller kr. 30,—, 35,—, 50,—, 70,—.

Julekort m/konvolutter. Riktige julemotiver kr. 0,70, 1,25, 1,50, 2,50.

Hummelkalender kr. 13,—. Pauluskalender tysk ell. fransk kr. 9,—.

Fransk lommekalender kr. 9,—. Tysk lommekalender ca. kr. 9,—.

Åpningstider: Torsdager kl. 10—17. Ellers kl. 9—16.

Siste uke før jul kl. 9—18.

ST. OLAV BOKHANDEL, Akersv. 5, Oslo 1. - Tlf. 20 72 48

AT DE ALLE
MÅ VÆRE ETT.

BØNNEUKEN FOR KRISTEN ENHET

18.—25. januar 1972

Hefter med forslag til bønner og tekster foreligger nå.
Pris kr. 0,60 pr. stk. Kr. 50 for 100 eksemplarer. Hertil porto.

Bestilling sendes:

Bønneuken for kristen enhet, Universitetsgt. 20, Oslo 1.
Postgiro 9538

BISPESYNODEN I ROM

(Forts. fra s. 367)

Hvorledes skal prestens medansvar for kirken både på sogne-plan, på bispedømmeplan og t.o.m. på verdensplanet artikuleres? Hvilke økonomiske vilkår er det rimelig å by en prest i en urbanisert verden som den man mere og mere lever i? Slike og andre spørsmålstillinger tas opp. Man erkjenner deri en nøktern realisme, en realisme som ikke ønsker å stikke noe under stolen. De svar som står i vår nuværende tekst har jeg altså ikke anledning å meddele. Vi lever således videre i en

viss spenning, og i (mener jeg berettiget) godt håp.

Dokumentet om Rettferdigheten i verden har en rekke viktige bidrag til en problematikk som truer med å bli helt uoverskuelig ikke minst p.g.a massemediens enorme informasjons-evne. Også her har Synoden vært realistisk. Den tar opp først og fremst til overveielse Kirkens egen troverdighet: for å kunne forkynde rettferdighet for andre, må man først og fremst være rettferdig selv. Et helt spekter av selvransakelse blir utfoldet med stor ærlighet. Men derefter er det hovedsakelig den sosiale rettferdighet eller mangel på sådan som interesserer, samt forholdene mellom de rike land og utviklingslandene, den skjulte kolonialisme, våpensalg, de store industrikomplekser enorme og ukontrollerte innflytelse på utviklingen mange steder, u-landenes rett til å utvikle seg ut fra sine egne forutsetninger osv., osv. Alt dette, som man også søker å gi visse svar på, visse retningslinjer for, forutsetter en meget større bevisstgjørelse blant Kirkens egne, ikke bare om hva rettferdighet er ut fra Evangeliet (allerede det er man jo alt for lite klar over), men også ut fra Kirkens sosial-lære som i virkeligheten er meget progressiv og lenge har ligget langt foran det men har forsøkt — enn si klart — å virkeliggjøre. Derfor kommer hele problematikken inn om hvorledes man bedre kan undervise i rettferdighet i skolene, helt opp på universitetsplan, og i seminarene. Hele spørsmålskomplekset om diskriminasjon er blitt tatt opp, ikke minst av kvinnen. Nødvendigheten av samarbeidet for rettferdighet både på det økonomiske og på det helt store internasjonale plan er tatt opp. Hva kan Kirken gjøre som

Kirke? Hvor går grensene der de kristne må overta som grupper eller enkeltindivider ut fra sin egen innsikt, ekspertise og samvittighet? Alt dette og meget mere er tatt opp.

Flere biskoper var tilstede på Synoden som er vant hjemmefra til å leve med angsten i seg — fra dag til dag. Det har fra ubetenksomt hold vært hevdet at Synoden måtte lave en liste over all den urettferdighet som kom til dens kunnskap og løfte en sterk konkret anklagende røst. Hadde så skjedd, hvilket i og for seg vanskelig kunne bli gjort uten en viss urettferdighet, eller mangel på balanse, ville dette hatt som resultat at en rekke synodefede ikke lenger ville kunne ha reist sjem, eller ville ha gjort

(Forts. neste side)

JULETREFESTER

for St. Olav og St. Hallvard menighet vil i år bli holdt i St. Olavs menighets sal, Akersvn. 5.

For barna: Lørdag 8. januar kl. 17. Entre kr. 5 for alle.

For voksne: Søndag 9. januar kl. 20. Smørbrød og kaffe. Entre kr. 15. Påmelding for de voksne som må skje på forhånd sendes St. Olavs sokneprestembede, innen 2. januar, eller kan skje søndag 2. januar etter høymessen.

I RADIO

Vi minner om et radioprogram før jul med tittelen «Revolusjonen — et kristent krav». Rolf Sand leser fra Camilo Torres artikler og foredrag, og det blir kommentar ved Gaute Gunleiksrud.

BØKER - GRAMMOFONPLATER

- LYS - KORT m.m. kjøp det i:

ST. OLAV BOKHANDEL

Akersv. 5, Oslo 1. Tlf. 20 72 48

NB: Apent til kl. 18 fra onsdag 15. desbr. til jul.

MARIAKONGREGASJONEN, OSLO

Onsdag 5. januar: Messe i St. Olavs kirke kl. 19.

Deretter julemøte i foreningslokalet. Søster Sunniva viser lysbilder om julen.

Alle interesserte damer er velkomne.

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	}	Oslo
Bispegården		
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Dominikus kirke	}	Arendal
Lunden Kloster		
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem	}	Bergen
Sta. Katarinahjemmet		
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke		
Vår Frue Kirke		
Marias Minde		
St. Franciskusøstrenes Moderhus		
Øyenklinikken		
St. Josephs Hosp., Drammen		
St. Torfinns Klinik, Hamar		
St. Elisabeth Inst.	}	Hønefoss
St. Mikals Kirke		
St. Mikals Prestegård		
St. Theresia Hosp.	}	Lillestrøm
St. Franciskus Hosp.		
St. Magnus Kirke	}	Tromsø
St. Magnus presteg.		
St. Elisabeths Hosp.	}	Trondheim
Vår Frue Kirke		
Bispegården		
St. Olavs Kirke,	}	Tønsberg
Bispegården		
St. Olavs Kirke	}	Tønsberg
St. Olavs Prestegård		
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 60 - Service 68 34 66

Bispesynoden

(Forts. fra forrige side)

så med ennu større angst og beven i sitt hjerte.

En erfaring man har fått innpå seg i denne Synode, er at man må forsøke å lodde dypere de krefter som bevirker at Kirken er ved å utvikle seg så forskjellig i de forskjellige deler av verden. I flere land kjemper Kirken sin daglige seige kamp for tilværelsen. Vi må respektere at Kirken der må være meget, meget særdeles, konservativ, selv i de helt ytre ting, for å bevare seg selv som en samlet enhet. I noen land trengs en meget sterk disiplin, ikke minst den som sølibatet gir, for å avverge et tilbakefall i primitive forhold som kirken med stor møyne har hevet seg opp fra (f. eks. Afrika). Meget kunne sies om dette. Men alt i alt kommer jeg tilbake fra denne Synode med en følelse at vi gjennomlever en forskjelligartethet innen den latinske ritus som hadde vært helt utenkelig for ti år siden. Man ser nemlig en helt ny profilering av kirken mange steder i verden, f. eks. i Japan, i India, i flere afrikanske land, ikke minst i Canada. Mange røster hevet seg på Synoden for at en slik utvikling skulle erklæres for legitim. Denne problematikken er således behandlet i Synodens tekster. Hva Paven svar herpå blir, vites selvfølgelig ikke. Det må i det hele tatt være vanskelig å være Pave i en overgangstid. Det er først meget senere at vi kan få tingene nok i perspektiv til å se at der, tross alt, kan ha vært et mønster, en

vei Kirken måtte gå. Personlig synes jeg det er både givende og spennende å få lov til å være med på dette.

Alleklovner

(Forts. fra s. 369)

Fidardo. Han ristet på hodet, det var galskap å vri det til at Erica forfulgte ham. Det var andre ting. Femten timer. De fleste mennesker i denne verden ville smile uforstående og foreslå at han skulle gå ut og få seg en bra middag, et par drinker, at han skulle lese en bok, sove i ni, ti av timene og våkne uthvilt og frisk til gunstbevisningene. Ferdig med det. Det var

selvfølgelig slik man gjorde det i de andres verden. En god del mennesker ville riktignok få panikk ved å sitte fast i en heis halvannen time midt på blanke formiddagen. Men på denne måten? Nei, kjære. Ministranten kom subbende tilbake og kastet et blick på de nærmeste. A. syntes med en gang synd på mannen. Han så ikke ut til å være av de raskeste på noen måte. Kirken var blant annet til for å ta seg av slike personer, ha dem i sin tjeneste (hvis mulig) med alle deres merkverdigheter og mangler og skjønnhetspletter. Jeg håper at noen ber for meg i disse timene, tenkte A. muntert. Det er antagelig flere som har det på samme måten også, det er alltid det. Hellige jomfru, alle Guds hellige menn og kvinner, min lille familie, noen få virkelige venner, den og den presten, be for meg hvis dere har tid et øyeblikk. Please. Visst er det flere av min type, denne Paul A. Meyer for eksempel. A. ristet på hodet presis som om han førte en samtale med en eller annen persons rygg på benken foran. Ganske stille og ikke

ST. OLAV'S REDAKSJON

TLF. 20 72 26 - 28 01 04

DRAMMEN

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikkfabrikk

Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

TYRILYS

DRAMMEN

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

FREDRIKSTAD

C. HANSSENS

Trykkeri og Bokbinderi

Tlf. 13 056

FREDRIKSTAD

**FREDRIKSTAD
GLASSMAGASIN**

FREDRIKSTAD

Byens spesialforretning

Olsson
TAPÉT OG GULVBELEGG

Agentgt. 1 - Tlf. 17 080

EDVARDESEN & NORDHEIM A/S

Autorisert Installatør
Radio og Elektrisk utstyr

Tlf. 11 220 - Fredrikstad

Andr. Jønne &

Kontormaskiner - Kontorutstyr

Storgt. 4 - Fredrikstad

Tlf. 12 945

ØSTFOLDMEIERIET

Avd. Fredrikstad

O. Henriksens Sønner

Aut. Rørleggere og Rørhandel

Etabl. 1904

FREDRIKSTAD

Sentralbord 15 840

til genanse for noen: Nei, Meyer var nok ikke på den kongressen. Han var sikkert for ung, jeg vet ikke om han tilhørte Kirken engang? Ja, fortid. Mmm. Nei, kanskje han var bortenfor alle slike grensemerker, hvem vet? Tre unger hjemme, han hadde tjenestetgjort i Vietnam tidligere i flere måneder, men det var ikke der angsten overmannet ham. Den jævlige, uforståelige angsten. A. knurret fordi ryggen foran ham ikke var det minste oppmuntrende. Et annet sted i kirken hadde de plutselig begynt med noe uten at han hadde merket det. Det skulle være en sakramental velsignelse, såvidt han forsto. Klokken var øyensynlig mer enn han regnet med, men han hadde ennå noen minutter til egne tanker. Han ba for Paul A. Meyers sjel og for sin egen brunøyde kone hjemme i Oslo som han tross alt aktet og elsket. Te auxiliante servetur, at vi ved Din hjelp må bli bevaret

for den kommende dævelskap, secula seculorum. Han hadde mer til felles med Meyer enn med de som kunne sin latin, tenkte han i galgenhumør. Han kunne ikke engang forsøke å stoppe sin egen redsel i de kommende timer. Før han bøyde hodet, husket han one fra en bok han hadde lest hvor det forekom en from teolog med sølibat-

problemer. På en mystisk måte ble han liksom reddet den avgjørende natten da han full av begjær snublet gjenom gaten på jakt etter en prostituert. Han falt og brakk benet. Viola. Klokken oppe ved alteret ringte gjentatte ganger, og menneskene rundt ham svarte på italiensk uten at han forsto eller mintes hva det het på norsk.»

Allslags snekkerarbeid utføres
REIDAR MYRVOLD & SØN

Gladsvel 23, Grefsen
Tlf. 21 18 32

SØREN HANSSEN

Kolonialforretning

Langes gt. 6 - Oslo
Telefon 20 37 24

Spesialforretning i
RUSTFRITT STAL
For sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II
Tlf. 33 36 24 - Oslo
Tlgr.adr.: RUSTFRIKNUT

OSLO

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeider
Tif. 21 69 06

THRONSEN & CO.

BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

TASEN BOK- OG PAPIR A/S

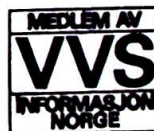
ERLING THORNE

Kaj Munks vei 41, Oslo 8
Tif. 23 02 40

E. Sunde & Co. Røploggerbedrift A/s

VARME- SANITÆR OG SPRINKLERANLEGG

Ulvenveien 89, Økern, Oslo 5. Tlf. 67 77 84

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Privat 55 77 87 - 69 43 72
Tif. 20 79 06 - 20 79 05

Et godt tilbud!

«On The Rocks» glasset

„Poctofino“

Laget av tindrende klart glass.
Lekkert i utførelsen og stø i formen.

Et alle tiders all-round glass.
Pris pr. stk. kr. 3.50.

Vi sender over hele landet mot postoppkrav.

Galigani

Stortingsgt. - N. Slottsgt.
Vikaterrassene

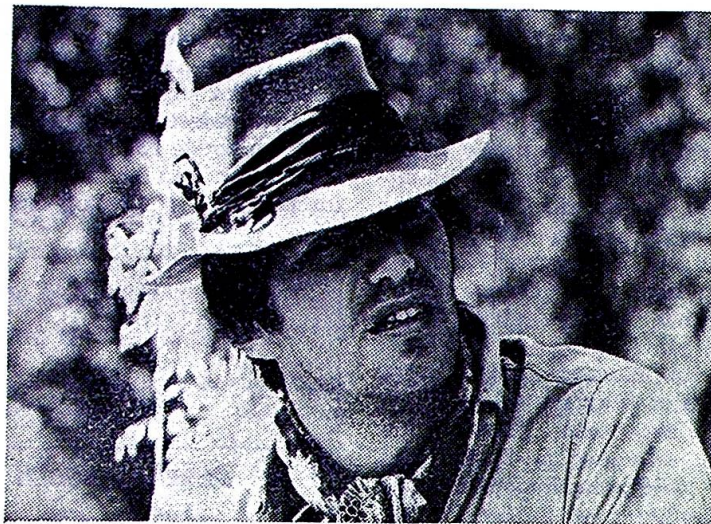

«JOE HILL»

Nå er den spilleklar og kommer nok med det første i Norge, Bo Widerbergs nye film «Joe Hill». Den er så god, at den er verd å forhåndsvarsle: Gå ikke glipp av den!

For mange er svensk film først og fremst Ingmar Bergman. Men det er ikke bare bredde bak Stormesteren. Der er også noen andre topper i landskapet — Widerberg er så utvilsomt blant dem. Han har ellers, som en usedvanlig skarp filmkritiker, skrevet bitende om Bergmans «private mystikk», og foresatt seg å skape kunsthjelp utenfor hans veldige autoritet. Det er lykket over all forventning. Widerbergs «Elvira Madigan» (1967) var allerede en åpenbaring av skjønnhet og bildepoesi — en av filmhistoriens blivende skildringer av kjærligheten. «Adalen 31» (1969), også allerede en «klassiker», skildret klassekamp i 30-årenes Sverige med mesterlig forenkling og fin menneskelighet. «Joe Hill» utgår også fra Widerbergs varme sosiale medfølelse, i en menneskeskildring som balanserer midt mellom myten og balladen på den ene siden, sannferdig virkelighetssans på den andre. Det blir en fin balanse.

Vi møter en ung svensk utvandrer i USA ved århundrets begynnelse, hans kamp for å overleve i en jungel av et samfunn, hvor arbeideren ennå er både utnyttet og rettsløs. Episodisk skildres hans vandringer og tilfeldige jobber — Joe Hill prøver det meste, som gårdsarbeider, landstryker, grubearbeider. Etter hvert hardner han, i kontakt med så mange slags nød og urett, til en pågående agitator for den begynnende fagbevegelse i USA. Et hardt og hensynsløst profittsamfunn slår tilbake, det blir opptøyer, flukt, fengsel og politi. Det er denne virkelighet som også amerikanske forfattere, Upton Sinclair og Sinclair Lewis blant dem, har skildret så en husker det. Midt i denne kampen, som Widerberg har skapt en vinnende og spennende historie av, blir Joe Hill arrestert og anklaget for et rovmord han ikke har begått. Rettsaken fører til et justismord: Han dømmes til døden og henrettes ved skyting i staten

Thommy BERGGREN i filmen om «JOE HILL»
— mannen som skrev viser og ble skutt.

Utahs fengsel, et overgrep som hever seg til symbolets verdi for hans venner.

Widerberg er en altfor fin kunstner til å lage en vanlig sosial propagandafilm ut av dette sterke stoffet. Hans kløktige viten om atmosfærens, rytmens og lysets betydning for budskapet er nå én ting. Men først og fremst hever han stoffet ved sin interesse for mennesker, et siktepunkt som åpner registret på følelser, fra det komiske til det tragiske. Og i den fremragende skuespilleren Thommy Berggren (som spilte offiseren i «Elvira Madigan») har han igjen gjort et mesterfunn til sin hovedrolle. Symbolet får kjøtt og blod, med enestående sterk og overbevisende virkning. Som Berggren tolker denne proletar-martyren, kommer han ut av myten og blir troverdig virkelighet. Det bare styrker den harme anklage som ligger i beretningen om hans skjebne, og åpner den på noe større og mer almengyldig, enn dette primitive kapittel av Amerikas sosiale historie. Widerberg er ute i et større og sørgelig aktuelt ærend: Det vedvarende oppgjør med et system og en

samfunnsform som glemmer og knuser mennesket for profitten. Henrettelses-scenen er pinefullt grundig og klar. Men det som gjør den pinefull er ikke engang selve voldshandlingens detaljer. Det er kjennskapet til hele det menneske som her utslettes. I en film som kunne ha glidd ut i det skjematisk hat, og som langt fra er fullkommen fra først til sist, får Widerberg sterkt igjennom hva han visst egentlig har på hjertet — ja nettopp hjertet: Først kommer mennesket. Politiken skulle være en omsorg for det.

Bo Widerberg går videre, hans neste film blir «The Deer Park», etter forfatteren Norman Mailers beske satire over Hollywood. Det er så pass ærgjerrige planer de går løs på, de svenske filmskaperne. Vi er langt fra «Olsenbanden» og «Freske fraspark». Widerberg er en mann å følge med levende interesse, for alle som vil noe mer i en kinosal, enn bare «underholdes» på billigste vis.

hrm.

Nr. 1 i 1972 dateres den 15. januar.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarshavende redaktør: Åge Rønning.

Faste medarbeidere: Hallvard Rieber-Mohn O.P., D. J. Boers O.F.M.,
Per Bjørn Halvorsen O.P.

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 20 72 26.
Redaktøren privat 28 01 04.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.
Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 20 72 48.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene. Kr. 35 pr. år.
Kr. 20 pr. ½ år. Utlandet kr. 40.

Annonser: 10 dager før utg.dagen.
24 nr. årlig. - Postgiro 204 648.